

Üniversite Öğrencilerinin Ebeveynleşme Düzeylerinin İncelenmesi ve Ebeveynleşmenin Benlik Saygısı ile Kişilerarası İlişkiler Üzerindeki Etkisi

Özden Çimiş

Lisanüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsüne Rehberlik ve
Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans Tezi Olarak Sunulmuştur.

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Şubat 2021
Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü onayı

Prof. Dr. Ali Hakan Ulusoy
L.E.Ö.A. Enstitüsü Müdürü

Bu tezin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarım.

Doç. Dr. Canan Zeki
Eğitim Bilimleri Bölüm Başkanı

Bu tezi okuyup değerlendirdiğimizi, tezin nitelik bakımından Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarız.

Prof. Dr. Alim Kaya
Tez Danışmanı

Değerlendirme Komitesi

1. Prof. Dr. Alim Kaya

2. Doç. Dr. Yeliz Akıntuğ

3. Yrd. Doç. Dr. Şerife Özbiler

ÖZ

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeylerinin incelenmesi ve ebeveynleşmenin benlik saygısı ile kişilerarası ilişkiler üzerindeki etkisinin farklılaşıp farklılaşmadığı ve anlamlı derecede yormada gücü incelenmiştir. Araştırmada, niceliksel ilişki tarama modeli kullanılmıştır. Bu amaçla araştırmanın çalışma grubunu Doğu Akdeniz Üniversitesi 2019-2020 eğitim öğretim döneminde Türkçe öğrenim görmekte olan 326'sı kadın 137'si erkek toplam 463 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında Ebeveynleşme Envanteri, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeği ile araştırmacı tarafından hazırlanıp uygulanan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. SPSS 25.0 paket programından yararlanılarak analizler yapılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler Mann-Whitney U Testi, Kruskal-Wallis H Testi, Spearman Korelasyon Testi ve Doğrusal Basit Regresyon yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; Üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeyleri ile cinsiyet, kardeşi olup olmama durumu, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, anne ve baba birliktelik durumu demografik değişkenlerine göre manidar bir farklılık bulunmazken; kaçınıcı çocuk oldukları değişkenine göre manidar bir farklılık bulunmuştur. Üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeyleri ile benlik saygısı ve kişilerarası ilişki alt boyutlarından empati arasında manidar bir farklılık bulunmuştur. Üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeyleri ile kişilerarası ilişki alt boyutlarından onay bağımlılık, başkalarına güven ve duygu farkındalığı arasında manidar bir farklılık bulunmamıştır; ebeveynleşme düzeyleri ile kişilerarası ilişki alt boyutlarından onay bağımlılık, başkalarına güven ve duygu farkındalığı arasında manidar bir farklılık bulunmadığından regresyon sonucuna bakılmamıştır. Ebeveynleşme düzeyleri,

benlik saygısı ve kişilerarası ilişki alt boyutlarından empatiyi anlamlı ve pozitif yönde yordamıştır. Sonuca göre bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Ebeveynleşme Envanteri, Benlik Saygısı, Kişilerarası İlişki Boyutları, Üniversite Öğrencileri

ABSTRACT

This study examined the parental levels of university students and whether the effect of parenting on self-esteem and interpersonal relationships differed, and its power to predict significantly was investigated. The quantitative relationship screening model was used in the study. For this purpose, the study group of the research consists of 326 female, 137 male, totally 463 university students studying Turkish in the 2019-2020 academic year of Eastern Mediterranean University. Parenting Inventory, Rosenberg Self-Esteem Scale, Interpersonal Relationship Dimensions Scale and Personal Information Form which was prepared and applied by the researcher were used to collect the data. Analyzes were made using the SPSS 25.0 package program. The data obtained in the study were analyzed by Mann-Whitney U Test, Kruskal-Wallis H Test, Spearman Correlation Test and Linear Simple Regression method. According to the results of the research; While there was no significant difference according to the parental levels of university students and their gender, sibling or not, maternal education status, father's education status, mother and father togetherness demographic variables; A meaningful difference was found according to the variable of their number of children. A significant difference was found between the parenting levels of university students and empathy, one of the sub-dimensions of self-esteem and interpersonal relationships. No significant difference was found between the parentalization levels of university students and the sub-dimensions of interpersonal relationships, affirmation, dependency, trust in others and awareness of emotion; Since there was no significant difference between parentalization levels and interpersonal relationship sub-dimensions, affirmation, dependency, trust in others and awareness of emotion, the regression result was not

examined. Parenting levels significantly and positively predicted empathy, one of the sub-dimensions of self-esteem and interpersonal relationships. Some suggestions have been made according to the result.

Keywords: Parenting Inventory, Self-Esteem, Dimensions of Interpersonal Relations, University Students

TEŞEKKÜR

Tez konusunu seçerken beklentilerimi göz önünde bulundurup çalışmamın her aşamasında bana yardımcı olan, ilgi ve desteğini benden sakınmayan, tezimin her evresinde deneyimlerinden ve ilminden yararlandığım, gerek ailevi gerekse kişisel yaşadığım sağlık problemleri nedeniyle anlayış gösterip sabırla bekleyen, ümitsizliğe düştüğüm anlarda elinden gelen her şeyi yapan, her sözcüğünün yaşamıma kattığı yerini asla unutamayacağım kıymetli hocam, saygıdeğer tez danışmanım Prof. Dr. Alim KAYA' ya teşekkürü ve minneti bir borç bilirim. Her an tezimle ilgili yaşadığım sıkıntılarda ilgili öneri ve katkılarıyla süreci kolaylaştıran hocam Prof. Dr. Burhan ÇAPRI'ye çok teşekkür ederim. Engin bilgileriyle tezin başından sonuna kadar desteğini ve yardımını gece gündüz demeden esirgemeyen lisans hocam Yrd. Doç. Dr. Bünyamin ÇETİNKAYA' ya çok müteşekkirim.

Sevginin evde başladığını bana otuz altı yıldır yaşatarak anlamlı hale getiren canım annem Cihan Hanım Çimiş' e sonsuz teşekkürler. Tez sürecimin başından sonuna kadar umutsuzluğa kapılıp yapamayacağıma inandığım anlarda beni her an motive eden ablalarım Özgül Korkmaz ve Özlem Korkmaz'a abim Sezai Çimiş' e ve ikizim Özen Çimiş' e çok teşekkür ediyorum iyi ki varsınız. Ayrıca yüksek lisans okumaya başladığım ilk yıllarda tanıdığım yüreği güzel insan, insanlara yardımcı kendine ilke edinen her daim yanımda olan geleceğin en iyi psikoloğu Nevin Saçan' a teşekkür ediyorum. Her daim yanımda olup bütün enerjisiyle beni motive eden hayat arkadaşım, en büyük mutluluğum ve dayanağım Bahattin Cengiz'e müteşekkirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR.....	vii
KISALTMALAR	xiii
TABLO LİSTESİ.....	xiv
1 GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu	1
1.2 Araştırmanın Amacı	6
1.3 Problem Cümleleri	6
1.4 Araştırmanın Önemi.....	8
1.5 Araştırmanın Sayıltıları	9
1.6 Araştırmanın Sınırlılıkları	9
1.7 Tanımlar	10
2 KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	11
2.1 Ebeveynleşme.....	11
2.1.1 Ebeveynleşme ile İlgili Kuramlar.....	13
2.1.2 Ebeveynleşme ile İlgili Çalışmalar.....	14
2.2 Benlik	20
2.3 Benlik Saygısı	20
2.3.1 Benlik Saygısı ile İlgili Kuramlar.....	22
2.3.2 Benlik Saygısı ile İlgili Çalışmalar.....	24
2.4 Kişilerarası İlişkiler	29
2.4.1 Kişilerarası İlişki Boyutları	30

2.4.1.1 Onay-bağımlılık	30
2.4.1.2 Empati	31
2.4.1.3 Başkalarına Güven	32
2.4.1.4 Duygu Farkındalığı	32
2.4.2 Kişilerarası İlişkiler ile İlgili Kuramlar	33
2.4.3 Kişilerarası İlişkiler ile İlgili Çalışmalar	35
3 YÖNTEM.....	41
3.1 Araştırma Modeli	41
3.2 Çalışma Grubu.....	41
3.3 Veri Toplama Araçları	43
3.3.1 Kişisel Bilgi Formu (KBF).....	44
3.3.2 Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ).....	44
3.3.3 Ebeveynleşme Envanteri (EE).....	45
3.3.4 Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeği (KİBÖ)	45
3.4 Verilerin Toplanma Süreci	46
3.5 Verilerin Analizi.....	46
4 BULGULAR.....	50
4.1 Çalışma Grubunun Cinsiyetlerine Göre Ebeveynleşme Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	50
4.2 Çalışma Grubunun Kardeşi Olup Olmama Durumuna Göre Ebeveynleşme Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	51
4.3 Çalışma Grubunun Kaçınıcı Çocuk Olduklarına Göre Ebeveynleşme Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	52
4.4 Çalışma Grubunun Anne Eğitim Durumuna Göre Ebeveynleşme Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	53

4.5 Çalışma Grubunun Baba Eğitim Durumuna Göre Ebeveynleşme Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	53
4.6 Çalışma Grubunun Anne-Baba Birliktelik Durumuna Göre Ebeveynleşme Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	54
4.7 Çalışma Grubunun Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ile Ebeveynleşme Düzeyleri Arasındaki İlişkilere Dair Bulgular	55
4.8 Çalışma Grubunun Rosenberg Benlik Saygısı Düzeylerinin Ebeveynleşme Düzeyleri Tarafından Yordanmasına İlişkin Bulgular	56
4.9 Çalışma Grubunun Kişilerarası İlişkilerin Onay Bağımlılık Alt Boyutu ile Ebeveynleşme Düzeyleri Arasındaki İlişkilere Dair Bulgular	57
4.10 Çalışma Grubunun Kişilerarası İlişkilerin Empati Alt Boyutu ile Ebeveynleşme Düzeyleri Arasındaki İlişkilere Dair Bulgular	58
4.11 Çalışma Grubunun Kişilerarası İlişkiler Empati Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynleşme Envanteri Puanlarından Yordanmasına İlişkin Bulgular	59
4.12 Çalışma Grubunun Kişilerarası İlişkilerin Başkalarına Güven Alt Boyutu ile Ebeveynleşme Düzeyleri Arasındaki İlişkilere Dair Bulgular	60
4.13 Çalışma Grubunun Kişilerarası İlişkilerin Duygu Farkındalığı Alt Boyutu ile Ebeveynleşme Düzeyleri Arasındaki İlişkilere Dair Bulgular	61
5 TARTIŞMA VE YORUM	62
5.1 Cinsiyete Göre Ebeveynleşme Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması ve Yorumu.....	62
5.2 Kardeşi Olup Olmama Durumuna Göre Ebeveynleşme Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması ve Yorumu	63
5.3 Kaçınıcı Çocuk Olduklarına Göre Ebeveynleşme Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması ve Yorumu	64

5.4 Anne Eğitim Durumuna Göre Ebeveynleşme Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması ve Yorumu	65
5.5 Baba Eğitim Durumuna Göre Ebeveynleşme Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması ve Yorumu	66
5.6 Anne-Baba Birliktelik Durumuna Göre Ebeveynleşme Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması ve Yorumu	66
5.7 Benlik Saygısı ile Ebeveynleşme Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Ait Bulguların Tartışılması ve Yorumu.....	67
5.8 Benlik Saygısı Puanlarının Ebeveynleşme Puanlarından Yordanmasına İlişkin Bulguların Tartışılması ve Yorumu.....	68
5.9 Kişilerarası İlişkiler Onay Bağımlılık Alt Boyutu Puanları ile Ebeveynleşme Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Bulguların Tartışılması ve Yorumu.....	68
5.10 Kişilerarası İlişkiler Empati Alt Boyutu Puanları ile Ebeveynleşme Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Bulguların Tartışılması ve Yorumu.....	69
5.11 Kişilerarası İlişkiler Empati Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynleşme Puanlarından Yordanmasına İlişkin Bulguların Tartışılması ve Yorumu.....	69
5.12 Kişilerarası İlişkiler Başkalarına Güven Alt Boyutu Puanları ile Ebeveynleşme Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Bulguların Tartışılması ve Yorumu.....	70
5.13 Kişilerarası İlişkiler Duygu Farkındalığı Alt Boyutu Puanları ile Ebeveynleşme Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Bulguların Tartışılması ve Yorumu	70
6 SONUÇ VE ÖNERİLER.....	72
6.1 Sonuç.....	72
6.2 Öneriler.....	74
6.2.1 Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	74

6.2.2 Bakanlıklar ve Belediyelere Yönelik Öneriler	75
6.2.3 Araştırmacılara Yönelik Öneriler	75
KAYNAKLAR	77
EKLER	96
Ek 1: Bilgilendirilmiş Onam Form (BOF)	97
Ek 2: Kişisel Bilgi Formu (KBF)	98
Ek 3: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)	99
Ek 4: Ebeveynleşme Envanteri (EE)	100
Ek 5: Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeği (KİBÖ)	101
Ek 6: Etik Onam Formu (EOF)	104

KISALTMALAR

EE	Ebeveynleşme Envanteri
KBF	Kişisel Bilgi Formu
KİBÖ	Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeği
RBSÖ	Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği
TDK	Türk Dil Kurumu

TABLO LİSTESİ

Tablo 3.1: Çalışma Grubunun Demografik Bilgileri	42
Tablo 3.2: Çalışma Grubunun Nonparametrik Testleri.....	47
Tablo 4.1: Çalışma Grubunun Ebeveynleşme Envanteri Toplam Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	50
Tablo 4.2: Çalışma Grubunun Ebeveynleşme Envanteri Toplam Puanlarının Kardeşi Olup Olmama Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları	51
Tablo 4.3: Çalışma Grubunun Ebeveynleşme Düzeylerinin Kaçınıcı Çocuk Olduklarına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları.....	52
Tablo 4.4: Çalışma Grubunun Ebeveynleşme Düzeylerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları.....	53
Tablo 4.5: Çalışma Grubunun Ebeveynleşme Düzeylerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları.....	54
Tablo 4.6: Çalışma Grubunun Ebeveynleşme Düzeylerinin Anne-Baba Birliktelik Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları.....	55
Tablo 4.7: Çalışma Grubunun Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Puanları ile Ebeveynleşme Envanteri Puanları Arasındaki İlişki.....	55
Tablo 4.8: Çalışma Grubunun Rosenberg Benlik Saygısı Düzeylerinin Ebeveynleşme Düzeyleri Tarafından Yordanmasına İlişkin Doğrusal Basit Regresyon Analizi Sonuçları	56
Tablo 4.9: Çalışma Grubunun Kişilerarası İlişkilerin Onay Bağımlılık Alt Boyutu Puanları ile Ebeveynleşme Envanteri Puanları Arasındaki İlişki	57

Tablo 4.10: Çalışma Grubunun Kişilerarası İlişkilerin Empati Alt Boyutu Puanları ile Ebeveynleşme Envanteri Puanları Arasındaki İlişki.....	58
Tablo 4.11: Çalışma Grubunun Kişilerarası İlişkiler Empati Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynleşme Envanteri Puanlarından Yordanmasına İlişkin Doğrusal Basit Regresyon Analizi Sonuçları.....	59
Tablo 4.12: Çalışma Grubunun Kişilerarası İlişkilerin Başkalarına Güven Alt Boyutu Puanları ile Ebeveynleşme Envanteri Puanları Arasındaki İlişki	60
Tablo 4.13: Çalışma Grubunun Kişilerarası İlişkilerin Duygu Farkındalığı Alt Boyutu Puanları ile Ebeveynleşme Envanteri Puanları Arasındaki İlişki.....	61

Bölüm 1

GİRİŞ

1.1 Problem Durumu

İnsan, yaşamı boyunca birçok fiziksel ve biyolojik gelişim evrelerinden geçmektedir. Bu dönemlerden biri olan genç yetişkinlik dönemi genel anlamda yetişkinlik ile ergenlik dönemini birbirine bağlayan ve farklı kazanımların elde edildiği dönem olarak tanımlanmaktadır. Onur (2004), bu dönemde kişilerin ailesi ile ilişkilerinin değişmesi ve ilk yetişkinlik belirtilerinin oluşmasıyla birlikte bireyselleşme sürecinin oluştuğunu söylemektedir. Birey genç yetişkinlik döneminde ergenlik dönemine ait bağımlılıklardan ve yetişkinlik dönemine özgü sorumluluklardan uzaktır. Genç yetişkinlik döneminde birey, yetişkinlik rollerinin ve belirtilerinin ortaya çıkmasıyla birlikte dinamik bir döneme girmektedir. Dinamik ve karmaşık olan bu dönemde birey hem çeşitli fırsatlar yakalamakta hem de belirli zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu dönemdeki fırsatlar, psikolojik olarak aşk, cinsellik, meslekte ilerleme, aile yaşamı, yaratıcılık gibi faktörler iken; sosyal olarak yüklenilen rollerin gerçekleştiği, aile sisteminin kurulduğu, değerlere önem verildiği ilişkililerdir. Zorluklar ise daha fazla riskler, düş kırıklıkları, stresler ve çelişkilerdir (Shanahan ve ark. 2005; Arnett 2000; Levinson 1986,1996; akt. Aktu, 2016).

İlk yetişkinlik dönemi, bazı psikolojik kuramlara göre farklı yaş aralıklarıyla açıklanmıştır. Erikson'a göre yetişkinlik dönemi, yakınlığa karşı yalıtılmışlık dönemi (20-40), Havighurst'e göre yetişkinlik dönemi, 19-29 yaş arası dönem, Bühler'e göre yetişkinlik dönemi, büyümede kararlılık dönemi (25-45), Levinson'a göre yetişkinlik

dönemi ise 17-22 yaş arası ilk yetişkinliğe geçiş dönemidir (Onur, 2004). İlk yetişkinlik dönemine denk gelen üniversite yılları, birçok yönden ergenliğin son evresini oluşturmaktadır. İlk yetişkinlik dönemine adım atan üniversite öğrencileri bu dönemde yaşamın merkezine kendilerini koyarlar. Sosyal olarak iyi ilişkiler kurarak kendileri için anlamlı bir yer arayışına girerler. Yaşamın tüm zorluklarıyla baş etmeye her şeyi yapabileceklerini göstermeye ve kendilerini ispatlamaya çalışırlar. Yaşamın amacını ve kim olduğunu anlamaya çalışan genç yetişkin, bu dönemde farkında olarak veya olmayarak kişiliğini oluşturur.

Bireyin yaşamına ilişkin en önemli ipuçları, çocukluk yıllarında anne ve baba ile kurulan etkileşim ile oluşmaktadır. Annenin ve babanın çocuğa karşı davranışları çocuğun ailedeki yerini belirlemektedir. Olumsuz davranışlar çocuğun mutsuz, duyarsız, ilgisiz, sorumsuz olmasına sebep olurken; olumlu davranışlar mutlu, duyarlı, hoşgörülü ve ilgili bir birey olmasını sağlayacağı düşünülmektedir. Çocuğun kendi rollerini benimseyip uygulaması, toplumun istediği kişi olması aile ortamı ile gerçekleşmektedir. Ebeveynler kendi rol ve sorumluluklarını yerine getirerek çocuğun gelişimini sağlamaktadır. Minuchin (1988), aile fertlerinin yüklendikleri farklı rollerin bir denge oluşturarak aile sisteminin devamlılığına fayda sağladığını vurgulamaktadır. Bazen çeşitli nedenlerle bozulup değişen bu denge, aile fertleri tarafından yeniden oluşturulmaktadır. Başka bir deyişle, bireyler kendi üstüne düşen görevleri ve sorumlulukları karşılıklı olarak yerine getirdiğinde yeniden denge kurulmakta ve sorun ortadan kalkmaktadır (Chase, 1999; akt. Yıldırım, 2016). Ergenlikten genç yetişkinliğe geçiş döneminde bireylerin sorumluluklarının artması ile birlikte olgunlaşmaları, yaşlarına uygun yetişkin veya ebeveyn rolüne girmeleri beklenen bir durumdur. Çocuğun gelişim döneminden önce rol ve sorumluluk alması, ailesinin ihtiyaçlarını karşılamaya çalışması ebeveynleşmeye neden

olmaktadır (Hooper, 2007 a, b; Boszormeny Nagy ve Spark, 1973; Kerig, 2005; akt. Akün, 2017). Çocuğun ebeveyn rolünü üstlenmesi ebeveynleşme olarak tanımlanmaktadır. Çocuk ebeveynleşme de kendi rolünün dışında anne ve babasının rolünü de üstlenmekte ve bu rolü yerine getirmeye çalışmaktadır. Bunun sonucunda çocuk, kendi fiziksel ihtiyaçlarını yok sayarak ebeveynlerinin ihtiyacını karşılamak zorunda kalmaktadır. Ebeveynleşen bu çocuk, bir yetişkin gibi davranıp kardeşlerinin de sorumluluğunu alarak ebeveynlerinin talep ve isteklerini karşılamaya başlamaktadır (Karagöbek, 2014).

Ebeveynler, kendi rol ve sorumluluklarını yerine getirmeyerek, çocuktan gelişim dönemine uygun olmayan istek ve beklentilerde bulunmaktadır. Bu isteklerin çocuğun ileriki yaşantısında kişilik gelişiminde olumsuz sonuçları olabileceği gibi olumlu katkısı da olacağı düşünülmektedir. East (2010) tarafından yapılan bir araştırmada, aile üyelerine bakan bireylerin olgunlaştığı, empati düzeylerinin arttığı, aynı zamanda özgüven ve bakış açılarının farklılaştığı gözlenmiştir. Tezler ve Fuligni (2009) araştırmalarında, ergenlerin ev işlerini yapmaktan şikâyetçi olmadıklarını aksine memnun olduklarını belirtmektedirler. Ayrıca aile içinde sorumluluk almanın ergenlerde psikolojik sağlamlılık ile pozitif yönde ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Bir başka araştırmada ise, çatışma ortamında büyüyen kadınların, kardeşlerinin bakımını üstlenmesi ile birlikte bu durumun gelecekte sosyal çevresi ile olan ilişkisine olumlu katkıda bulunduğu saptanmıştır (Fitzgerald ve ark. 2008).

Ebeveynleşme, bireyde bu olumlu katkıların yanında bazı olumsuz sonuçlara da sebep olmaktadır. Literatür çalışmalarında, ebeveynleşen çocuklarda olumsuz benlik algısı, öfke, depresyon, sosyal becerilerde uyumsuzluk ve duygusal bağımlılık gibi birçok olumsuz sonuçların yaşandığı görülmüştür (Earley ve Cushway, 2002). Araştırmada buna benzer bir davranış problemi üniversite öğrencilerinde de tespit

edilmiş, çocukluğunda yoğun olarak ebeveynleşen genç yetişkinlerin, üniversiteye uyumda sorun yaşadıkları görülmüştür (Baumann, 2006; Leonard, 2012; Akt. Akün, 2017). Ebeveynleşmiş bireyler, çocukluk dönemlerinde anne ve babalarının rol ve sorumluluklarını üstlendiklerinden, kendi istek ve ihtiyaçlarının farkında olamamaktadırlar. Bunun sonucunda ebeveynleşme bireylerde somatik problemler, düşük benlik saygısı, sağlık problemleri, depresyon, düşük akademik başarısı, kaygı ve kişilerarası ilişkilerde problemlere yol açabilmektedir (Earley ve Cushway, 2002). Üniversite öğrencisi kadınların, ebeveynleşme düzeyinin yüksek bulunduğu bir araştırmada uzaktaki bir üniversiteye tartışmalı ev ortamından uzaklaşmak için gittikleri fakat anne ve babaları tarafından evlerinin yakınındaki üniversiteye gelmeleri konusunda baskı yapıldığı görülmüştür. Bu kişiler üniversitedeyken bile anne ve babalarının sorunları ile ilgilendiklerini, tatil için eve geldiklerinde tekrardan ebeveyn rollerine geri döndüklerini ve öğrenci rolü ile bakıcı rolü arasında denge kurmakta zorlandıklarını belirtmişlerdir (Gilford ve Reynolds, 2010).

Bu çalışmada ebeveynleşme kavramı ile birlikte ele alınan konulardan biri de benlik saygısıdır. Bireyin kendi benliğini beğenip benimsemesi onun benlik saygısını oluşturur (Dilek ve Aksoy, 2013). Benlik saygısı alan yazın tarandığında iki şekilde ele alınmaktadır. Bunlardan biri düşük benlik saygısı diğeri ise yüksek benlik saygısıdır. Yüksek benlik saygısına sahip olan bireyler, kendilerini değerli, yararlı ve önemli görürler (Ersoy, 2013). Düşük benlik saygısına sahip bireylerin çevreyle uyumda ve iletişimde sorunlar yaşadıkları, psikolojik sorunları oldukları saptanmıştır (Hamarta ve ark. 2009). Benlik saygısı ile ilişkili birçok etmen bulunmaktadır. Bu etmenlerin bazıları; cinsiyet, beden imajı, sosyal faktörler, kronik hastalıklar ve engellilik, anne baba eğitim düzeyi, meslek, ekonomik durum olarak sıralanabilirler. Konuyla ilgili literatür çalışmasında bunlara detaylı bir şekilde değinilecektir.

Bu çalışmada ebeveynleşme kavramı ile ele alınan konulardan bir diğeri ise kişilerarası ilişkilerdir. İnsan, sosyal çevresindeki kişiler ve diğere canlılar ile doğrudan veya dolaylı olarak ilişki içindedir. Hiçbir insanın dış dünyadan kendini soyutlayamayacağı düşünülmektedir. Saymaz (2003), kişilerin başka kişilerle kurdukları ilişkilerde yaşadıkları duygu, düşünce ve davranışı kişilerarası ilişkiler olarak ifade etmektedir. Kişilerarası ilişkilerin önemli noktası sayılan aile ilişkileri, nefret ve sevgi duygularının içiçe geçtiği bir ortamdır. Tartışmaların böyle bir ortamda ortaya çıkması toplumsal ilişkileri olumsuz etkilemektedir. İlk çocukluk evresinde, çocuğa karşı ebeveynlerin davranış biçimleri, zihinsel şemaların şekillenmesinde önemli bir etkiye sahip olmaktadır. Bunun sonucunda bu etkinin çocuğun yaşamı boyunca devam edeceği düşünülmektedir.

Kişiliğin oluşmasında bireyin başkalarıyla kurduğu etkileşimin, kişiler arası ilişkilerde önemli bir faktör olduğu öngörülmektedir. Bireyin davranışının büyük bir bölümünü genel olarak kişilerarası ilişkiler etkilerken, özel bölümünü ise ikili ilişkiler oluşturmaktadır. Sosyal psikoloji alanında konu olarak kişilerarası ilişki ve ikili ilişkiler üzerinde çokça durulmaktadır (Hovardaoğlu,1995). Kişilerarası ilişkiler sosyal psikolojiye göre, karşılıklı olarak iki kişinin birbirlerini etkiledikleri davranışlardır. Kişilerarası ilişkiler araştırılırken, insanların gerek sosyal yaşantısına gerekse bireysel süreçlerine bakıldığında, insanın hem etkilenen hem de etkileyen biri olduğu görülmektedir (Fiske ve Taylor, 1991, Akt: İmamoğlu ve Aydın, 2009). Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeylerinin incelenmesi ve ebeveynleşmenin, benlik saygısı ile kişilerarası ilişkiler üzerindeki etkisini incelemek için yapılmıştır. Bu maksatla yapılan alan yazın taramasında, aynı konuları birlikte araştıran başka çalışmalara rastlanılmamış olmakla birlikte bu araştırmada ele alınan bazı değişkenleri farklı değişkenlerle ele alan çokça araştırmaya rastlanılmıştır.

Yapılan bu alanyazın taraması sonrasında bu çalışmayı bilim alanının hizmetine sunmanın yararlı olacağı düşünülmüştür.

Doğduğu günden itibaren bireyin gelişiminde en önemli faktör ailesidir. Ailenin üstlendiği rol ve sorumlulukların bireyin kişiliğini şekillendirdiği varsayılmaktadır. Her aile çocuğuna farklı rol ve sorumluluklar yüklemektedir. Buradan hareketle, üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeylerini benlik saygısı ile kişilerarası ilişkiler ve bazı demografik değişkenlere göre incelemek amacıyla yapılan bu araştırmanın problemini, Doğu Akdeniz Üniversitesi'nin bazı fakültelerinde Türkçe öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeylerinin incelenmesi ve ebeveynleşmenin, benlik saygısı ile kişilerarası ilişkiler üzerindeki etkisinin yordanıp yordanmadığını ortaya koymaktır.

1.3 Problem Cümleleri

Üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeylerinin incelenmesi ve ebeveynleşmenin demografik değişkenler ile benlik saygısı ve kişilerarası ilişkiler üzerindeki etkisi anlamlı düzeyde fark göstermekte midir ve ebeveynleşme düzeyleri, benlik saygısı ile kişilerarası ilişki boyutlarını yordamakta mıdır?

Bu bağlamda araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde fark göstermekte midir?
2. Üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeyleri kardeşi olup olmama durumuna göre anlamlı düzeyde fark göstermekte midir?
3. Üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeyleri kaçınıcı çocuk olduklarına göre anlamlı düzeyde fark göstermekte midir?

4. Üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeyleri annenin eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde fark göstermekte midir?
5. Üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeyleri babanın eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde fark göstermekte midir?
6. Üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeyleri anne ve baba birliktelik (birlikte, boşanmış, biri vefat etmiş olma) durumuna göre anlamlı düzeyde fark göstermekte midir?
7. Üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeyleri ile benlik saygısı puanları arasında anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?
8. Üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeyleri benlik saygısı puanlarının anlamlı bir yordayıcısı mıdır?
9. Üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeyleri ile kişilerarası-onay bağımlılık puanları arasında anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?
10. Üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeyleri kişilerarası-onay bağımlılık puanlarının anlamlı bir yordayıcısı mıdır?
11. Üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeyleri ile kişilerarası-empati puanları arasında anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?
12. Üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeyleri kişilerarası-empati puanlarının anlamlı bir yordayıcısı mıdır?
13. Üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeyleri ile kişilerarası-başkalarına güven puanları arasında anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?
14. Üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeyleri kişilerarası-başkalarına güven puanlarının anlamlı bir yordayıcısı mıdır?
15. Üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeyleri kişilerarası-duygu kontrolü farkındalığı puanları arasında anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?

16. Üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeyleri kişilerarası duygu kontrolü farkındalığı puanlarının anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

1.4 Araştırmanın Önemi

Üniversite öğrencilerinin üniversiteye adapte olmaları, kişilik gelişimin önemli oranda tamamlandığı ilk yetişkinlik yıllarında gerçekleşmektedir. Bu sağlandığı takdirde sağlıklı kişilik gelişiminin mümkün olacağı varsayılmaktadır. Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve kişilerarası ilişki boyutlarının incelenmesi kişisel gelişimleriyle ilgili yeni bilgilerin elde edilmesini sağlayacağı düşünülmektedir. Bu konu ile ilgili uluslararası alanda yapılan araştırmalarda ebeveynleşme, benlik saygısı ve kişilerarası ilişki ile ilgili araştırmaların bulunduğu görülmektedir. Türkiyede yapılan araştırmalarda ebeveynleşme, benlik saygısı ve kişilerarası ilişki boyutları değişkenlerinin bir arada yer almadığı görülmektedir.

Bireyin kişilik gelişiminde ebeveynleşmenin etkisi olduğu varsayılmaktadır. Özellikle doğumdan ilk yetişkinlik dönemine kadar bireyin hayatında en etkili uyarıcıların anne ve babadan gelen duygusal tepkiler olduğu düşünüldüğünde, kişilikle ilgili nitelik açıklamasında ebeveynleşmenin etkisinin yüksek olduğu söylenebilir. Yapılan literatür taramalarında çocukluğunda aile içinde çok sorumluluk almış, ebeveynleşme davranışı sergilemiş çocuğun düşük benlik saygısıyla birlikte, sosyal ilişkilerde problem yaşadığı görülmüştür. Ayrıca benlik saygısı düşük kişiler kendilerini yetersiz gördüklerinden kendileri ile ilgili birçok şeyi de olumsuz olarak görmektedir. Bu yetersizlik duygusunun bireyin sosyalleşmesini engellediği de düşünülmektedir.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçların ebeveynleşen ergen ve çocuklarla çalışan sağlık uzmanları için yol gösterici olacağı ve daha ileri düzeydeki çalışmalara imkân sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca okul danışmanlarının okulda yürüttüğü

çalışmalar kapsamında, öğretmenlere ve ebeveynlere çocukla ilgili müşavirlik hizmeti sunarak ebeveyn farkındalığı sağlama, ebeveynlerden çocuklarının gelişimine uygun olmayan beklentide bulunmalarının çocukların gelişimi üzerinde olumlu katkıları olabileceği gibi olumsuz sonuçlarının da olabileceğine yönelik aile seminerleri verilip, psiko-eğitim ile de aile eğitimine katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Öte yandan sağlıklı birey yetiştirmede etkisi olan anne ve babanın rol ve sorumluklarını kapsayan çalıştaylar gerçekleştirilmesinin aileye katkı sağlayacağı da düşünülmektedir.

1.5 Araştırmanın Sayıtları

Bu çalışmada, veri toplama araçlarındaki ölçeklerin ve kişisel bilgi formunun katılımcılar tarafından samimi, içten ve güvenilir bir şekilde doldurulduğu varsayılmaktadır.

1.6 Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre yapılan genellemeler aşağıda verilen sınırlılıklarla geçerlidir:

1. Araştırmanın çalışma grubu 2019–2020 öğretim yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hukuk Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İletişim Fakültesi, Mimarlık Fakültesi, İşletme Ekonomisi Fakültesi, Turizm Fakültesi ve Mühendislik Fakültelerinde öğrenim gören anadili Türkçe olan üniversite öğrencileri ile sınırlıdır.
2. Araştırma, çalışma grubunda yer alan üniversite öğrencilerinin, veri toplama araçlarındaki ölçeklere verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.
3. Araştırma, çalışma grubunda yer alan üniversite öğrencilerinin 326'sı kadın öğrenciler ve 137'si erkek öğrenciler ile sınırlıdır.

1.7 Tanımlar

Araştırmada kullanılan değişkenlerle ilgili tanımlar aşağıda verilmiştir:

Ebeveynleşme: Ebeveynlerden birinin rol ve sorumluluklardan uzaklaşması ve bu sorumluluğu çocuklardan birinin üstlenmesidir (Minuchin ve ark. 1967; akt. Köyden, 2015).

Benlik: Bireyin çevresiyle etkileşimi sonucunda kendisinde oluşan duygu, değer ve inanç sistemi kişinin benliği olarak tanımlanmaktadır (Kılıççı, 2000). Benlik dışarıdan bakan için öznel ve hipotetik görünse de o kişinin gerçekliğidir.

Benlik saygısı: Bireyin kendisini olduğu gibi kabul ettiği, kendisini nasıl değerlendirdiği ve bu değerlendirme sonucunda ulaştığı benlikteki beğeni durumudur (Yörükoğlu, 1985).

Kişilerarası ilişkiler: İki veya ikiden fazla kişi arasında gelişen, farklı ihtiyaçlardan etkilenen, tanışmadan samimi olana kadar ayrı yoğunlukta yaşanan, duygusal iletişim ve davranışlardır (İmamoğlu ve Aydın, 2009). Kişilerarası ilişkiler en az iki kişi arasında iki yönlü duygu, düşünce, davranış ile birlikte karşılıklılık ve etkileşimi kapsayan iletişim sürecidir. Kişilerarası ilişkinin dört alt boyutu; empati onay-bağımlılık, duygu farkındalığı ve başkalarına güvendir. Onay-bağımlılık diğerlerinin değer, davranış ve fikirlerine öncelik verilmesidir. Empati, insanın kendisini karşısındaki bireyin yerine koyup ondaki duyguları ve fikirleri anlaması, sezmesi ve ona aktarmasıdır. Başkalarına güven, kişilerin diğer kişilere yönelik duyduğu güvensizlik veya güven kişilerin ilişkilerinde önemli bir faktördür. Duygu farkındalığı, kişinin başkaları ile ilişkilerini başlatma, sürdürme ve sonlandırma evrelerinin özelliğini kendi duygu iklimine göre yapmasıdır (İmamoğlu, 2008).

Bölüm 2

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde ebeveynleşme, benlik saygısı ve kişilerarası ilişki kavramlarına ilişkin kuramsal bilgilere ve araştırma sonuçlarına yer verilmiştir. Kuramsal çerçeve ve araştırma sonuçları, araştırmanın başlığındaki öncelik sırasına göre belirlenmiş ve çalışma buna göre düzenlenmiştir.

2.1 Ebeveynleşme

Bireyin çocukluktan yetişkinliğe geçerken psikolojik ve fizyolojik olarak olgunlaşması sonucunda yüklendiği sorumluluklar artmakta, bununla birlikte ailelerine ve yaşadıkları topluma karşı rolleri de değişmektedir. Değişen bu rollerin bireyin gelişimiyle uyumlu olması beklenmektedir. Aksi halde çocuğun gelişimsel olarak, olması gerekenden daha erken ve uygun olmayan bir şekilde ebeveyn rol ve sorumluluklarını yüklenmesi sorunlara yol açabilmektedir (Minuchin, ark.1967;akt. Köyden,2015). Yaşamın ileriki dönemlerinde yüklenilen bu rol ve sorumluluklar bireyin kendi ihtiyaçlarını görmezden gelmesine ve ebeveynleşmesine sebep olabilmektedir (Chase, 1999; akt. Yıldırım, 2016).

Ebeveynleşme ilk olarak aileyi oluşturan alt sistemlerdeki sınırların eksikliği ile çocuğun ebeveynine ait rol ve sorumlulukları alması olarak tanımlanmıştır (Boszormenyi-Nagy ve Spark,1973; akt. Akün, 2017). Hooper'a (2007) göre ebeveynleşme, çocuk ve ebeveyn arasındaki ilişkinin bozulmasıdır. Çocuğun gelişim döneminden önce sorumluluk alması ebeveynleşmeye sebep olmaktadır (Hooper, 2008).

Ebeveynleşmiş çocuklar başkaları için kendi ihtiyaç ve beklentilerinden vazgeçmek durumunda kalmaktadır. Bu süreçte çocuklar, kendilerine ait özerk bir benlik duygusu oluşturabilme ve yetersizlik duyguları ile başa çıkabilme çabası göstermektedir. Çocuk ebeveynleşmenin etkisiyle benliği ile temasını kaybetmekte ve başkalarının etkisinde olup, uyumsuz yüksek bir benlik geliştirmektedir (Jurkovic, Jessee ve Goglia, 1991; akt. Zencir, 2018). Çocuklar ebeveynleri tarafından yüklenilen bu sorumluluk karşısında başarısız olup utangaçlık duygusu yaşamaktadır.

Hooper (2007b), bireyin üstlendiği bu rol ve sorumluluğa göre ebeveynleşmenin duygusal ve araçsal (enstrumal) olarak ikiye ayrıldığını ifade etmiştir. Duygusal ebeveynleşme, çocuğun aile üyelerinin yani ebeveynlerinin ve kardeşlerinin duygusal yönden yaşadığı iç çatışmalara, huzursuzluklara çözüm bularak, arabulucu ve sır saklayan gibi zorunlu rolleri üstlenmesidir. Araçsal (enstrumantal) ebeveynleşmede çocuk, aile bütçesine katkıda bulunmak, evi temizlemek, bulaşık yıkamak, yemek pişirmek ve kardeşlerin öz bakım ihtiyaçlarını gidermek gibi sorumlulukları bulunmaktadır.

Ebeveynleşmeyi yıkıcı ve yapıcı olarak ikiye ayrılmış olup, yapıcı ebeveynleşme iyi, yıkıcı ebeveynleşme ise kötü olarak değerlendirilmiştir. Yıkıcı ebeveynleşme, ebeveyn tarafından çocuğa kötü muamele yapılmasıdır. Yıkıcı ebeveynleşme de, sorumluluk ebeveyninden çok çocuk üzerindedir. Yapıcı ebeveynleşmede ise çocuk kendinden özveri vermektedir. Ebeveyn çocuğu bu kadar çok sorumluluk almasından dolayı takdir etmektedir. Çocuğun aldığı bu sorumluluk çocuğun gelişimine, yetiştiği kültürün değerlerine ve normlarına uygunsa her yönden çocuğun gelişimine katkı sağlayabilmektedir. Aksi halde çocuk için patolojik olup yıkıcı ebeveynleşmeye neden olmaktadır (Hooper, 2012; Jurkovic, 1997; akt. Karataş, 2020).

2.1.1 Ebeveynleşme ile İlgili Kuramlar

Ebeveynleşme bir seviyeye kadar çocuk için faydalı olabilir. Örneğin, çocuk annesi rahatsızlandığında ev işlerini geçici bir süre yapabilir. Ancak ebeveyn rollerinin çocuklar tarafından sürekli olarak yapılması ve çocukların tüm çabalarına rağmen ebeveynler tarafından bir beğeni görmeyişi ebeveynleşmeye sebep olmaktadır.

Bowlby (1979) tarafından kompulsif bakım verme olarak nitelendirilen ebeveynleşme de, birey başkalarının ihtiyaçlarını gidermek için çabalamaktadır. Bunun sebebi ise, bireyin anne ve babası ile duygusal bir bağ kurmak istemesi ve kendi ihtiyaçlarının karşılanması için önemli yolun bakım verenden geçtiğini bilmesidir. Çocukluk döneminde ilk olarak bakıcı ile oluşan bağlanma, ergenlik döneminde kararlılık kazanmakta, çocuğun tüm yaşamı boyunca ilişkilerinin oluşmasında ve sürdürülmesinde etkili olmaktadır (Bowlby, 1980).

Hooper (2007b), çocukluk döneminde güvensiz bağlanan bireyin yetişkinlik döneminde de güvensiz bağlanmaya devam edeceğini, bağlanma kuramına bağlı olarak ebeveynleşmenin içsel çalışma modeliyle gerçekleştirildiğini ileri sürmektedir.

Sağlıklı ailelerde ebeveynlerin birbirlerinin rollerini karşılıklı olarak üstlendikleri bazı çalışmalarda görülmüştür. Ebeveynlerin rollerinde sınırlar bozuk veya katı olduğunda, aile örüntüleri iç-içe geçmektedir. Bunun sonucunda aile ortamında sınırlar belirgin olmadığından çocuklar bu belirsizliği ortadan kaldırmak ve ailedeki sistemi sürdürmek amacıyla boşlukları tamamlamaktadır. Boşanmış ebeveyne sahip ve tek ebeveynli ailelerde, çocuk ebeveynlerinin rol ve sorumluluklarını üstlenerek aile sistemindeki dengeyi sağlamaktadır. Ebeveynin kendi sorumluluğunu çocuğa veya genç yetişkine yüklemesinin sosyoekonomik düzeyi düşük ve tek ebeveynli

ailelerde normal olduğu fakat ebeveyn ve çocuğun kim olduğu bilinmeyen durumlarda ise soruna sebep olduğunu belirtilmektedir (Minuchin, 1974; akt. Gladding, 2018).

Bağlamsal aile terapisi temsilcileri ebeveynleşmeyi Minuchin'in kompulsif bakımı ile sınırlı tutmayarak psikoanalitik, ilişkisel ve kuşaklararası kuramlar açısından incelemişlerdir. Aile terapistlerine göre, ebeveynler kendi çocukluk dönemlerinde karşılanmayan isteklerini, çocuklarından farklı biçimlerde saldırganlık, cinsellik ve bağımlılık gibi davranışlarda bulunarak karşılamalarını beklerler. Ebeveynleşen çocuk, ailedeki düzeni devam ettirebilmek için anne ve babasının ihtiyaçlarını giderir. Ebeveynleşen çocuğun istekleri ailesi tarafından karşılanmadığından çocuk, ebeveyn olduğunda kendi çocuklarına benzer davranışta bulunma olasılığı artmaktadır. Bunun sonucunda aile terapistlerine göre ebeveynleşme nesilden nesile aktarılmaktadır.

2.1.2 Ebeveynleşme ile İlgili Çalışmalar

Araştırmanın bu başlığı altında alan yazında yer alan ve ebeveynleşmeyi farklı değişkenlerle birlikte ele alan araştırmaların bulgularına yer verilmiştir. Yapılan literatür taramasında ebeveynleşme kavramını içeren çok sayıda çalışmaya rastlanılmış ve bunların bir kısmı burada paylaşılmaya çalışılmıştır.

Ebeveynleşmede, bireyin duygusal yaşamında olduğu kadar sosyal yaşamında da sorunların ortaya çıktığı, araştırma sonuçları ile görülmektedir. Literatür taramasında öncelikle anne ve babaların ebeveynlik biçimlerinin ebeveynleşmeye etkisine dikkat kesilmiş ve bununla ilgili çalışmalara odaklanılmıştır. Yapılan bir çalışmada bağımlılık ve ebeveynleşme arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Buradan hareketle ebeveynleşen bağımlı bireylerin yaşamlarının ileriki dönemlerinde kendi aile ilişki ve yaşantılarında ebeveyn rolüne devam etmelerinin mümkün olduğu

belirtilmektedir. Bir başka araştırma bulgusu ise bağımlı kişilerde özsaygı düzeyinin düşük ve utanma yatkınlığının ise daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür (Wells ve ark. 1999; akt. Büyük, 2020). Ayrıca ebeveynleşme bireylerde içe kapanma ve kişilerarası ilişkilerde olumsuz işlevler meydana getirmektedir (Jurkovic, 1997; akt. Karataş, 2020).

Boşanma ile rol değişimi ve rol karmaşası arasındaki ilişkiyi incelemek için, ebeveynleri boşanmış 4-12 yaş çocukları üzerinde boylamsal bir araştırma yapılmış ve araştırma sonucunda aile üyeleri arasında uygun roller, boşanma sonrasında ebeveynlerin iş birliği ve ebeveyn-çocuk ilişkisi sağlandığında, boşanmadan sonra çocukların kişilerarası yeterlilik duygularının korunduğu ve davranış problemleri göstermediği belirtilmiştir (Johnston, 1990; akt. Köyden, 2015).

Bir başka çalışmada ise boşanmamış ve boşanmış aile çocukları karşılaştırılıp, algılanan adalet ile duygusal ebeveynleşme incelenmiştir. Çalışma sonucunda boşanmış ebeveyn çocuklarının boşanmamış ebeveyn çocuklarına göre iki kat daha fazla yıkıcı ebeveynleşme riski taşıdığı görülmüştür (Jurkovic ve ark. 2001).

Ailenin en büyük çocuğu olmak ve kardeşlerinin olması araçsal ebeveynleşmeye, tek çocuk olmak ise duygusal ebeveynleşmeye sebep olmaktadır. Ebeveyni tek olan bir ailede yaşamakta araçsal ebeveynleşmeye yol açabilmektedir (McMahon ve Luthar, 2007).

Aile yapısı içinde yer alan kardeş alt sistemi, çocukların toplumsal gelişiminde belirleyici bir rol oynarken aynı zamanda ileri dönemlerde ilişkilerin belirleyicisi de olmaktadır. Kardeşlik sırasının, bireylerin psikolojik yapılarını, toplumsal ilişkileri ile davranışlarını karşılıklı olarak etkilediği ve bireyin tüm yaşamı boyunca devam eden bir süreç olduğu görülmüştür (Davis, 2010; Ming ve ark, 2008).

Karagöbek (2014), annenin çocukluğundaki ebeveynleşmenin tecrübelerine, eşine bağlanmasına, ailenin sosyo-ekonomik yapısına ve çocuklukta benlik kurgusunun, kendi çocuğunda ebeveynleşmesinin etkisini belirlemeye çalışmıştır. Bu araştırma sonucunda düşük anksiyete düzeyine sahip annelerin, çocuklarının duygusal ebeveynleşme düzeylerinin yüksek olduğu, ilişkisel benlik eğiliminde olan çocukların ise duygusal ebeveynleşme düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çocukların pratik ebeveynleşmesini araştıran başka bir çalışmada kızlar erkeklerden daha fazla aile üyelerine fiziksel bakımda bulunmuşlardır. Toplum tarafından 15 yaş altı bireylere verilebilecek etkinliklerde, kızların erkeklerden daha çok sorumluluk alıp ev işi yapması ve kardeşlerinin öz bakım ihtiyaçlarını karşılaması beklenmektedir. Erkekler verilen sorumluluklar ise daha çok bakkala gitmek, ev dışı işlerdir. Ebeveynler kendi sorumluluklarını çocuklara yükleyerek onların gelişimsel özelliklerini göz ardı etmektedir. Çocuğun, küçük yaşlardan itibaren duygusal olarak ebeveynleştirilmesi çocuğa zarar verebilmektedir. Bu nedenle ebeveynleşen çocuk sırf ailesinin ve kardeşlerinin ihtiyaçlarını karşılayabilmek için kendi ihtiyaçlarını yok sayma yoluna girebilmektedir. Bu durum çocuğun ileriki yıllarında ilk yetişkinlik dönemindeki bağlanma ilişkilerini etkileyecektir (Hooper, 2007).

Ebeveynleşmenin oluşturabileceği psikolojik sonuçlar üzerine yapılan bir çalışmada Türk örneklemini ele alınmış ve bu çalışmanın sonucunda kadınlar ebeveynleşmede yüksek oran olduklarından obsesif inanışlarının arttığı görülmüştür. Erkeklerin kardeş odaklı ebeveynleştikleri ve öfke duygularını düzenlemekte zorlandıkları saptanmıştır. Araştırmanın genel sonucu olarak ebeveynleşme

bireylerin algıladıkları fayda/uyum boyutunda depresyon, kaygı ve öfke için koruyucu olabildiği sonucuna ulaşılmıştır (Köyden, 2015).

Çocukluk çağındaki enstrümental ebeveynleşmenin yetişkinlik dönemindeki etkisini incelemek amacıyla bir çalışma yürütülmüştür. Çalışmada ebeveynleşme, ihmal, ebeveyn kaybı, tek ebeveynle büyütülme, çocuklukta verilen sevgi; çocukluk tecrübeleri ile yetişkinlikteki depresif ve ağrı semptomları, vejetatif semptomlar arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma sonucunda enstrümental ebeveynleşmenin yetişkinlik döneminde somatik bozukluk ve depresyon yordayıcısı olduğu gözlenmiştir. Bir başka bulgu ise, çocuklukta verilen sevginin, yetişkinlik döneminde bazı sorunların çözülmesinde koruyucu faktör olduğu görülmüştür (Schier ve ark. 2015).

Borchet ve Lewandowska-Walter (2016), tek başına ve ya ebeveynleriyle yaşayan ergenlerin ebeveyn çatışması, ebeveyn çatışmalarında çözüm stratejileri ve ebeveynleşme arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Ebeveynleşmenin alt boyutları (ebeveynleşme, kardeş odaklılık ve algılanan yarar uyumu) ebeveyn çatışması ve ebeveyn çatışmalarındaki çözüm stratejilerini etkilemiştir. Ebeveynler arasındaki çatışmanın, aile üyeleri arasındaki ilişkileri güçlendirdiği ve bireyin ebeveynleşmeyi yaşantısında daha yoğun yaşadığı belirtilmiştir.

Yıldırım (2016), yaptığı tez çalışmasında aile öngörülemezliği ve ebeveynleşmenin bazı psikolojik sorunlarla ilişkilerini belirlemeye çalışmıştır. Türkiye’de yapılan bu çalışma sonucunda, aile öngörülemezliği ve ebeveynleşmenin araştırmada konu edilen tüm psikolojik sorunlar üzerinde kadınlarda etkili olduğu; erkeklerde ise ele alınan bozukluklardan depresyon, obsesif inanışlar ve obsesif kompulsif belirtiler üzerinde etkilerinin olduğu ve araştırmada konu alınan öfke durumu üzerinde ise sadece ebeveynleşmenin etki yarattığı belirlenmiştir.

Yapılan bir başka çalışmada ise, ebeveyn alt boyutlarının benlik saygısını yordayıp yordamadığı incelenmiştir. Araştırma 17-36 yaş arası 264 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda sadece algılanan yarar uyumu ebeveynleşme alt boyutunun benlik saygısını anlamlı bir şekilde yordadığı görülmüştür (Borchet ve ark. 2017).

Türkiyede yapılan bir araştırmada, algılanan yarar uyumu ebeveynleşmesi, ebeveynleşme düzeyleri, cinsiyet ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Çalışma, 159'u erkek, 142'si kadın olmak üzere toplam 301 yetişkin birey ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda kardeş odaklı ebeveynleşme ile ebeveynleşme alt boyutu artıkça psikolojik sıkıntıların arttığı gözlenmiştir. Algılanan yarar uyumu ebeveynleşmesi artıkça psikolojik sıkıntıların da azaldığı görülmüştür. Bir başka bulguda ise cinsiyet değişkenine göre ebeveynleşme düzeylerinin aynı olduğu durumda bile bireyler üzerinde ebeveynleşmenin etkisinin olduğu gözlenmiştir (Köyden ve Uluç, 2018).

Türkiye'deki yetişkinlerin çocuk oldukları dönemlerde ebeveynleştirilme düzeylerini ölçebilmek için bir ölçme aracı geliştirilmeye çalışılmış ve bu ölçeği kullanarak çocuklukta ebeveynleştirilen evli bireylerin kişisel ve ailesel nitelikleri, depresyon düzeyleri ve evlilik doyumları aralarındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın önemli bir sonucu ise bireylerin çocuklukta ebeveynleşme düzeylerinde etkili olan faktörlerin belirlenmesi olmuştur. Buna göre ebeveynin eğitim düzeyleri, ailede herhangi birinin süregen hastalığa sahip olma durumu, çocukken aileyle birlikte geçirilen vakit, ebeveynde madde kullanımı, ailenin bir arada olup olmaması, babanın çalışması ve kardeş sayısı çocuklukta ebeveynleşmeye etki eden faktörler olarak belirlenmiştir. Ayrıca yine çalışma sonucunda ortaya koyulan önemli bulgular ise, annenin çalışıp çalışmamasının,

cinsiyetin ve bireylerin yaşadıkları yerleşim yerinin çocuklukta ebeveynleştirilme üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığının belirlenmiş olmasıdır (Zencir, 2018).

Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık ile ebeveynleşmeleri arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada; ebeveynleşme öğrencilerin psikolojik dayanıklılığını yordamıştır (Sarıkaya,2019).

Deveci (2019), çalışmasında ebeveynleşmenin etkisini incelemek amacıyla Ankara'nın sanayi bölgesinde işçi olarak çalışan yedi erkek ergen ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapmıştır. Araştırma sonucunda kayıp çocukluğa özlem, yetişkinliğe zorlama, ebeveynlerin çocuğu iş hayatı veya yetişkin rollerine teşviki, çocuk işçiliğinin normalleştirilmesi, ailede anne ve babadan sonra üçüncü ebeveyn olan çocuğa ilişkin önemli bulgulara rastlanılmıştır.

Yapılan bir başka araştırma ise, 78 çocuk ve anne çiftleri ile yürütülmüştür. Araştırma, ebeveynleşme davranışları ve çocukların benlikleri arasındaki ilişkide cinsiyetin etkisi olup olmadığını saptamak amacıyla yapılmıştır. Çalışma sonucunda annenin bağlanmadaki kaygısı ve kaçınmacı bağlanması incelendiğinde, kendilerini özgür gören kız çocuklarının ebeveynleşme davranışlarının düşük düzeyde olduğu gözlenmiştir. Kendilerini ilişkisel anlamda tanımlayan kız çocuklarının ise araçsal ebeveynleşme davranışları yüksek çıkmıştır (Karagöbek ve Sahin-Acar, 2019).

Borchet ve arkadaşları (2020), yaptıkları çalışmada genç yetişkinlerde ebeveynlik deneyimi ile benlik saygısı arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Ebeveynleştirme düzeyi, algılanan yararları ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi araştıran bu çalışma sonucunda, insanlar tarafından ebeveynleştirilmenin faydalı algılandığını ve ebeveynleştirilen kişilerin özgüven duygularının diğerlerinden daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

2.2 Benlik

Bireyin kendine ilişkin algısı olarak da tanımlanabilen benlik kavramı çok uzun yıllardır üzerinde çalışılan ve farklı değişkenlerle birlikte araştırmalara konu olan bir kavramdır. Morganett (2005) benliği, kişinin kendisinden hoşlanması, kendini kabul duygusu ve kendine ilişkin öznel saygısının bir biçimi olarak ifade etmektedir. Benlik, kişiliği oluşturan önemli unsurlardan biridir. Bireyin çevresiyle etkileşimi sonucunda kendisinde oluşan duygu, değer ve kavramlar sistemi kişinin benliği olarak tanımlanabilir (Kılıççı, 2000). Buna göre benliğin tek bir faktörden ibaret bir kavram olmadığı, kişiliği oluşturan birçok unsuru bünyesinde barındırdığı da söylenebilir.

Bireyin davranışları, düşünceleri, duyguları ve kişiliğini etkileyen en önemli etmen benliktir. Bireyin kendi özünü vurgulaması ve kendiliğine ilişkin derinlemesine bilgilere ulaşmayı amaçlaması nedeniyle benlik kavramı zamanın her evresinde önemli görülmüş bir kavramdır. İnsan doğduğu andan itibaren benliği oluşmaya başlar. Benlik yaşam boyu devam eden bir süreçtir ve insanın kendisini tanımasıyla daha da gelişir. İnsan kendisini tanıdıkça, kendisine ilişkin algısı da şekillenir ve değişir. Bunun sonucunda birey kendi benliğine ilişkin bazı yargılara varır (Tözün, 2009). İnsanın kişiliği hakkındaki düşünceleri, kendisini analiz edip tanımasıda benliği için önemlidir (Tatlılıoğlu, 2010).

2.3 Benlik Saygısı

Benlik saygısı, bireyin kişiliğinin bağımsız ve güçlü bir bölümüdür (Erikson, 1984). Benlik saygısı, bebeklik döneminde ebeveyn veya kompulsif bakım veren tarafından şekillenmeye başlar ve yaşamın ilk dönemlerinde, ailede çocuğa karşı sözlü veya sözsüz tutumların, olumlu veya olumsuz davranışların tümünün etkisiyle oluşur (Karadağ ve ark. 2008). Kişinin kendine olan güvenini sağlayan olumlu ruh

hali de benlik saygısıdır (Yörükoğlu, 1985). İnsanın bulunduğu durumdan mutlu olması, kendisini kibirli veya alçak görmemesi benlik saygısını olumlu etkilemektedir. Cüceloğlu (2016), sevgi ihtiyacının karşılanmasının da benlik saygısını doğrudan etkilediğini söylemektedir.

Benlik saygısı iki önemli faktörden oluşmaktadır. İlk faktör, bireyin önemli ve değerli olan kişiler tarafından sevilmesi, sayılması ve kabullenilmesi iken diğer faktör ise bireyin kendisinde gördüğü başarısı ve yapabileceğine olan inancıdır (Doğru ve Peker 2004). İnsanların verimli ve başarılı olmaları sağlıklı bir benlik saygısı ile yakından ilişkilidir. Benlik saygısı kavramı sadece psikoloji alanında değil aynı zamanda sosyal psikoloji alanında da ciddi çalışmalara konu olmuştur. Sosyal bilimler ve psikoloji alanındaki birçok kavramda olduğu gibi benlik saygısı kavramında da üzerinde tüm kesimler tarafından anlaşmaya varılmış ortak ve tek bir tanım yapmak mümkün değildir.

Rosenberg, benlik saygısı ile yaşın birbirini etkilediğini yaş ilerledikçe benlik saygısının da arttığını söylemektedir. Buna bağlı olarak ergenlik dönemindeki benlik saygısı daha önceki yaşlara göre yüksek bulunmuş ve ergenlik döneminden sonraki dönem olan ilk yetişkinliğe doğru benlik saygısının geliştiğini ve giderek yükseldiğini ifade etmiştir. Ayrıca Rosenberg, benlik saygısını insanın kendisine yönelik olumlu ya da olumsuz algısı, tutumları, inançları ve değerlendirmeleri noktasında birbirinden ayırmaktadır. Kişinin kendisine yönelik olumlu algısı benlik saygısının yüksek olduğunu, olumsuz algısı ise benlik saygısının düşük olduğunu göstermektedir (Soner, 1995).

Yüksek benlik saygısına sahip bireyler riskleri kabul etme, üstün niteliklere odaklanma, stratejik taktikler ve dikkati üzerine çekmeye istekli olma ile karakterize edip kendini bu yönde geliştirmektedir. Benlik saygısı yüksek insanların olumsuz

olaylarla karşılaştıklarında diğer insanlara göre daha yapıcı ve daha çözüm odaklı oldukları görülmüştür. Kendilerine olan güvenleri tamdır. Sosyal ilişkilerde diğer insanlara göre daha sabırlıdırlar (Yavuzer, 1993). Düşük benlik saygısına sahip bireyler, riskleri kabul etme isteksizliği, kötü niteliklerden kaçınmaya odaklanma, stratejik etkinliklerden kaçınma ve dikkati üzerine çekmeme çabası olarak tanımlanıp, her hangi bir gelişim göstermeyip sıtabil kalmayla açıklanmaktadır. Benlik saygısı düşük olan insanlarda rol ve sorumluklardan kaçma gözlenmektedir. Tüm ikili ilişkilerde iletişimleri zayıftır. Bundan dolayı yeni arkadaşlık ilişkileri kurmada ve gruplara dahil olmada çekingen davranılmaktadır (Yavuzer, 2005). Benlik saygısı ile ilişkili birçok etmen bulunmaktadır. Bu etmenlerin bazıları; cinsiyet, beden imajı, sosyal faktörler, kronik hastalıklar ve engellilik, anne baba eğitim düzeyi, meslek, ekonomik durum olarak sıralanabilmektedir. Bu faktörlerin her biri bireyin benlik saygısı üzerinde önemli etkilere sahip faktörlerdir.

2.3.1 Benlik Saygısı ile İlgili Kuramlar

Rogers, bebeklikte başlayan gelişimin bireyin yetiştiği ortamla ilişkili olduğunu, katı bir ortamda kendini ifade edemeyenlerin düşük benlik, kabul edici bir ortamda yetişenlerin ise yüksek benlik geliştirdiğini belirtmektedir (Soner, 1995).

Horney'e (1950) göre kaygı, benlik saygısında önemli bir yere sahiptir. Ebeveynlerinden sevgi görmeyip istenmeyen birey, yalnızlık duygusu yaşamaya başlayacak ve bu yalnızlık duygusu da kaygıya sebep olacaktır. Kaygıyla baş edebilmenin yolunda ideal bir benlik yapısı oluşturmaktan geçmektedir (Horney, 1968; akt. Cevher ve Buluş, 2007). Olumlu saygı ve benlik konularına ayrı bir önem veren bireyin, başkalarınca kabulü olumlu saygısını; algıladığı olumlu tutumu ise benlik saygısını oluşturmaktadır (Rogers, 1951; akt. Soner, 1995).

Benlik gelişiminde çevresel etkenler özellikle anne-babanın tutumu, bireyin çocukluk döneminden itibaren yaşamın diğer dönemlerini etkilemektedir. Sullivan, anne-baba ve çocuk ilişkilerine atıf yaptığı kuramında, ödül ve cezanın çocuğun iyi veya kötü ben oluşumuna katkı sağlayarak benlik saygısını etkilediğini söylemektedir. Benlik, kültürel ve toplumsal etkilerle şekillenmekte, toplumsal yaşamda ve kişilerarası ilişkilerde davranışa dönüşmektedir (Sullivan, 1953; akt. Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2011).

Adler, bireyin benlik gelişiminde doğum sırasının önemli olduğuna vurgu yapmış bir kuramcıdır. Ona göre, ilk çocuk yeni bir kardeşi olana kadar yüksek bir benlik algısı geliştirir. Kardeşlerinin doğması ile benlik algısı olumsuz etkilenmeye başlar. Ortanca çocuklar ciddi düzeyde bir üstünlük çabası gösterirken, son çocuklar ise daha çok düşük benlik algısı geliştirirler (Adler,1956; akt. Tuna ve Kayaoğlu, 2013).

Benlik saygısı, kişinin kendini değerli, başarılı, önemli ve yetenekli görme düzeyi olarak ifade edilmektedir. Aynı zamanda benlik saygısı bireyin kişisel doyum ve engellenme düzeylerinden etkilenecek biçimlenmektedir(Coopersmith,1967; akt. Örgün, 2000).

Erikson, yaşamın ilk anından itibaren birbirini takip eden dönemlerde bireyin kişiliğinin geliştiğini ifade etmektedir. Psikososyal dönemler olarak adını verdiği bu dönemleri sekiz evrede açıklamaktadır. Bunlardan ilk beşi özellikle kimlik gelişiminde, benlik saygısı için önemli görülmektedir: İlk gelişim dönemi temel güvene karşı güvensizlik, ikinci gelişim dönemi bağımsızlık karşısında utanç ve şüphe, üçüncü gelişim dönemi girişimcilik karşısında suçluluk, dördüncü gelişim dönemi çocuğun üretkenlik karşısında aşağılık duygusu (benlik saygısını arttıran etkisi var) ve beşinci gelişim dönemi kimlik kazanımı karşısında kimlik karmaşasıdır (başarılı kimlik yüksek benlik saygısı demektir) (Erikson, 1968; akt. Aydın, 2001).

Maslow daha çok insanın yaşamsal ve varoluşsal ihtiyaçları üzerine odaklanmış bir kuramcı olarak bilinmektedir. Maslow'a göre sevgi ve ait olma ihtiyacı karşılanan bireyler, saygı ihtiyacının da giderilmesini isterler. İnsan saygı ihtiyacında, kendisini takdir edip kendi başarısıyla gurur duyar ve başkalarının kendisine saygı duymasını ister. Bunun sonucunda benlik saygısı gelişimi oluşur (Aktuğ, 2006; Yazgan İnanç, Bilgin ve Atıcı, 2005).

Kohut nesne ilişkisine göre benlik saygısını, bireyin yaşamının ilk yıllarında ebeveyniyle kurduğu sağlıklı ilişki olarak tanımlamaktadır. Nesne ilişkisi ise kişinin bebeklik döneminde ihtiyacını gideren bakıcı veya annesidir. Bireyin annesi veya bakıcısı tarafından fizyolojik ihtiyaçlarının yanında onaylanma, sevgi, güven gibi duygusal ihtiyaçlarında karşılanması bireyin kendisinin değerli ve özel biri olduğunu hissettirir. Bununla birlikte bireyde benlik saygısı kazanılır (Akt. Geçtan, 2005; Murdock, 2012).

Psikodinamik kuramda benlik saygısı gelişimi süper ego ile oluşur. Benlik saygısı yalnızca bireyin değil başkalarının da birey hakkındaki düşüncelerini şekillendirmektedir (Yiğit, 2010).

Jung'a göre bireyin odak noktası ve kişiliğinin bütünü benliğini oluşturur. Benlik, kişiliğin bütünlüğünü, sürekliliğini ve dengesini sistem içinde bir bütün olarak tutmaktadır (Onur, 1987).

2.3.2 Benlik Saygısı ile İlgili Çalışmalar

Benlik, benlik saygısı, öz saygı gibi başlıklar altında, bilimsel alanda üzerinde en çok çalışılan kavramlardan biri de benlik saygısı kavramıdır.

Özkan (1987) benlik saygısını etkileyen etmenleri araştırmak için üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı bir çalışmada, benlik saygısının, anne ve babanın eğitim düzeyi, cinsiyeti, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi gibi demografik değişkenlere bağlı

olduğunu belirtmiştir. Buna göre, kızlar kendilerini erkeklere göre daha fazla güvenli bulmuştur. Aynı araştırma sonucunda benlik saygısı ile yaş arasında bir ilişki bulunmamıştır. Anne ve baba eğitim düzeyi ile ailenin sosyo-ekonomik düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş ve eğitim düzeyi ile sosyo-ekonomik düzey arttıkça benlik saygısının da arttığı görülmüştür.

Çuhadaroğlu (1989), tek çocukların kardeş sahibi çocuklardan daha yüksek benlik saygısına sahip olduklarını ve ayrıca ilk çocuktan itibaren doğum sırasına göre son çocuğa doğru benlik saygısında yükselme olduğunu bildirmiştir. Ayrıca aynı çalışmanın bir başka sonucu olarak annenin çalışmasının ergen benlik saygısını pozitif yönde etkilediği de bulunmuştur.

Güngör (1989)' de bu bulguyu desteklemiş ve yaptığı çalışma sonucu olarak anne-babanın mesleklerinin öğrencilerin benlik saygı düzeylerinde farklılıklar yarattığını, ilk ve son çocukların benlik saygısının diğer çocuklara göre daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Ona göre çalışmayan anne-baba çocuklarının benlik saygı düzeyleri diğerlerine göre daha düşük bulunmuştur. Bu sonuçların aksine bir çalışmada ise annenin çalışma halinin çocuğun benlik saygısı üzerinde bir farklılık yaratmadığı görülmüştür (Özoğul, 1988).

Kurşun (1998), tarafından yapılan bir çalışmada, lise öğrencilerinde benlik saygısı ile cinsiyet arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun sonucunda kız öğrencilerin benlik saygısı yüksek iken, erkek öğrencilerin benlik saygısı orta düzeyde çıkmıştır. Aynı çalışmada benlik saygısı ile anne ve babanın eğitim düzeyi arasında ise anlamlı ilişki bulunmuştur.

Bir başka çalışmada üniversite öğrencilerinin yalnızlık ve benlik saygısı arasındaki ilişki araştırılmıştır. Sonuç olarak, yalnızlık ile benlik saygısı alt boyutlarından psikosomatik belirti, eleştiriye karşı duyarlılık, başkalarına güven duymama,

ilişkilerde tehdit hissetme, depresif duygular ve tartışmalara katılım düzeylerine göre anlamlı bir farklılık olduğunu görülmüştür (Karahan ve ark. 2004).

Baybek ve Yavuz (2005) Muğla Üniversitesinde öğrenim gören 820 öğrenci üzerinde benlik saygısı üzerine bir araştırma yapmışlar ve sonucunda kardeş sayısı arttıkça benlik saygısının azaldığını, anne eğitim düzeyi yükseldikçe benlik saygısı düzeyinin de yükseldiğini, annenin mesleğinin benlik saygısı düzeyinde etkili olduğunu, aile tutumlarından demokratik tutumun benlik saygısını artırırken ilgisiz tutumun benlik saygısını düşürdüğünü ve ailenin gelir düzeyi yükseldikçe öğrencilerin benlik saygı düzeyinin de yükseldiğini belirlemişlerdir.

Bir başka çalışmada sosyo-ekonomik düzeyi farklı üç ilköğretim okulunda öğrencilerin benlik saygıları üzerine bir çalışma gerçekleştirilmiş ve toplamda 521 öğrenci çalışma kapsamına alınmıştır. Bu çalışma sonucunda ise düşük sosyo-ekonomik düzeyde okuyan çocukların benlik saygı düzeylerinin diğerlerinden çok daha düşük olduğu, yaş, sınıf, baba öğrenim durumu, baba mesleği, ailenin sosyo-ekonomik durumu, kardeş sayısı ile benlik saygısı arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Çetinkaya ve ark. 2006).

Anne-babası boşanmış ve boşanmamış 9–13 yaşlarındaki (17 ilköğretim okulundan toplam 308 öğrenci) çocukların benlik kavramı ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir başka çalışma sonucunda, anne-babası boşanmış ve boşanmamış çocukların her ikisinde de kaygı düzeyleri ve benlik saygıları arasında anlamlı farklılıklar görülmüştür. Ayrıca, anne-babası boşanmamış kız çocuklarının erkek çocuklarından daha kaygılı olduğu ve yine anne-babası boşanmamış çocuklardan 9 yaşında olanların 11 yaşında olanlarda daha yüksek benlik saygısına sahip oldukları gözlenmiştir (Öztürk, 2006).

Üniversite öğrencilerinin benlik saygılarının farklı değişkenlere göre incelendiği bir çalışma, 4 yıllık fakültede ve 2 yıllık meslek yüksekokulunda okuyan öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda kız öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri erkek öğrencilerden; dört yıllık okullarda okuyan öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri 2 yıllık okullarda okuyan öğrencilerden daha yüksek olduğu ve sınıflar düzeyinde bakıldığında ise son sınıfta okuyan öğrencilerin benlik saygısı puanlarının birinci sınıftakilerden yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bunların dışında yine bu çalışmanın sonuçlarına göre, üniversite öğrencilerinin benlik saygısı puanları üzerinde, yaş, son sınıfta okumak, memnuniyet verici yaşantıya sahip olmak ve geleceğe ilişkin umutlu olmak değişkenlerinin de etkisi olduğu görülmüştür (Altıok, Ek ve Koruklu, 2010).

İki farklı lise türünde 9. sınıf öğrencilerinin benlik saygısı ve algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmada: Cinsiyet değişkeni ile benlik saygısı arasında anlamlı farkın olmadığı, Öğrencilerin benlik saygıları ve algıladıkları anne-baba tutumları kardeş sırasına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı, Lise öğrencilerinin benlik saygıları gelir düzeyine göre farklılaştığı, Spor yapan öğrencilerin benlik saygısı puanlarının spor yapmayanlardan daha yüksek çıktığı, Hobi faaliyeti olan öğrencilerin benlik saygısı puanlarının olmayanlardan daha yüksek olduğu, Öğrencilerinin algıladıkları demokratik anne baba tutum puanları yükseldikçe benlik saygı düzeylerinin de yükseldiği ve algılanan koruyucu ve otoriter puanları arttıkça benlik saygılarında azaldığı sonuçlarına ulaşılmıştır (Aktaş, 2011).

Boşanmış ve boşanmamış ebeveynlerin lise de eğitim gören çocuklarının öfke ifade tarzı, benlik saygısı, sürekli öfke ve anksiyete düzeylerinin karşılaştırıldığı bir çalışma sonucunda, ebeveynleri boşanmış ve boşanmamış olan lise öğrencilerinin

öfke ifade tarzı, benlik saygısı, sürekli öfke ve anksiyete düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda, boşanmış ebeveyn çocuklarının, boşanmamış ebeveyn çocuklarına göre benlik saygıları daha düşük, sürekli öfke düzeyleri daha yüksek ve anksiyete düzeyleri ise daha yüksek çıkmıştır (Altuntaş, 2012).

Farklı programlarla eğitim yapan öğretim kurumlarındaki II. Sınıf lise öğrencilerinin ve onların anne-babalarının benlik saygıları arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan bir araştırma sonucunda, öğrencilerin okul türlerine göre benlik saygıları ile annelerinin benlik saygıları ve anne çalışma durumları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Dilek ve Aksoy, 2013).

Bir başka çalışmada, iki farklı lise türünde okuyan öğrencilerin anne ve baba tutumları ile benlik saygıları arasındaki ilişki incelenmiştir. Benlik saygısı alt ölçekleri; dürtü kontrolü, beden imgesi, cinsel tutumlar, çevreye uyum, duygusal düzey, ruh sağlığı, aile ilişkileri, baş etme gücü, sosyal ilişkiler ve bireysel değerler puanları ile anne ve baba tutumlarından alınan genel puanlar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür (Dokuyan, 2016).

Yıldırım (2016), üniversite öğrencilerinde yaşam doyumu, benlik saygısı ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu araştırma sonucunda öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri azaldıkça, yaşam doyumu ve algılanan sosyal destek düzeylerinin de azaldığı sonucuna varılmıştır.

Annesi ve babası boşanmamış veya boşanmış ergenlerin okula bağlılık ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada, benlik saygısı ve okula bağlılık arasında anlamlı ama düşük bir ilişki bulunmuştur. Annesi ve babası boşanmış ergenlerin benlik saygısı, yaş ve başarı durumu anlamlı iken; cinsiyet, kardeş sayısı,

sınıf seviyesi, anne ve baba eğitimi ile gelir durumu değişkenlerinde anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Alparslan, 2016).

Ergenlerin anne ve baba tutumları ile benlik saygıları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda, demokratik anne-baba tutumu ve benlik saygısı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Diğer önemli bir bulgu ise, koruyucu ve otoriter anne-baba tutumu ile benlik saygıları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ergenlerin okul türü, cinsiyeti, doğum sırası, sınıfı ve akademik başarıları ile benlik saygısı arasında anlamlı bir fark olmadığı, yaş değişkeni arasında ise anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür (Gürler,2017).

Yöyen (2017), 527 üniversite öğrencisinin yalnızlık ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada; yalnızlık ile benlik saygısı alt ölçeklerinden psikosomatik belirtiler, kendilik kavram sürekliliği, depresif duygular, insanlara güven duyma, eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, psişik izalasyon, ilişkilerde tehdit hissetme, anne-baba ilgisi, tartışmalara katılma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Düşük benlik saygısı yükseldikçe, yalnızlık ile sosyal ilişkilerdeki memnuniyetsizlikte yükselmekte, sosyal ilişkilerdeki doyum ise azalmaktadır.

2.4 Kişilerarası İlişkiler

İnsan fizyolojik ve psikolojik bir varlık olmanın yanında aynı zamanda sosyal bir varlıktır. Bu nedendir ki bir insanın tek başına olması ve hayatını tek başına yaşayarak sürdürmesi düşünülemez. İnsanın yaşamını daha mutlu ve huzurlu sürdürebilmesi için kendine yakın gördüğü başkaları ile de ilişki içinde olması gerekir. Kişilerarası iletişim”En az iki insanın karşılıklı olarak bilgi, duygu, düşünce ve yaşantılarını belirli yollarla paylaştıkları psiko-sosyal bir süreç” tir (Kaya,2018).

Bir ilişkide yakınlıktan söz edebilmek için tarafların karşılıklı olarak birbirlerinin çıkarlarını kollama ve birbirini mutlu etme çabasında olması gerekir. Kişilerarası

ilişkiler, insanların duygu, düşünce ve davranışlarının diğer insanları direkt ya da endirekt olarak ne şekilde etkilediklerini anlamak ve açıklamaktır (İmamoğlu ve Aydın, 2009).

Kişilerarası ilişkiler denilince akla ilk olarak ebeveyn-çocuk, eşler, işyeri arkadaşlıkları, akrabalar, öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişkiler ile iletişim gelmektedir. Kişilerarası ilişkilerde ilk yaşantılar, ebeveynler ile oluşmakta, bu iletişime ait deneyimler ve anılar insanın yaşamı boyunca kurulacak ilişkilerinde önemli bir faktör olmaktadır (Çapan, 2009).

İmamoğlu ve Aydın (2009), “iki ya da daha fazla insan arasında gelişen, farklı ihtiyaçlardan kaynağını alan, tanışıklıktan samimiyete kadar farklı yoğunlukta yaşanan, karşılıklı duygusal etkileşim ve davranımlar”ı kişilerarası ilişkiler olarak tanımlamaktadırlar. Sosyal psikolojiye göre, karşılıklı olarak iki kişinin birbirlerini etkiledikleri davranışlar kişilerarası ilişkileri oluşturmaktadır.

2.4.1 Kişilerarası İlişki Boyutları

Kişilerarası ilişki dört alt boyuttan oluşmaktadır. Onay-bağımlılık, empati, başkalarına güven ve duygu farkındalığıdır.

2.4.1.1 Onay-bağımlılık

Onay-bağımlılık, bir insanın kendini yok sayacak düzeyde diğer insanlara odaklanarak, benliğini ve bireyselliğini göz ardı etmesi halidir. Bundan dolayı sağlıksızdır (İmamoğlu ve Aydın, 2009).

Onay bağımlılıkta insanlar, kişilerarası ilişkilerde diğerlerinin görüşlerini, değerlerini ve tutumlarını ön planda tutarlar. Bunun sonucunda depresyon, kaygı, bağımlı kişilik bozuklukları gibi psikolojik rahatsızlıklar ortaya çıkar (Bebek, 2012).

Birey, sosyal bir varlık olduğundan yaşamında onaylanmaya ihtiyaç duyar. Bazı insanlar yaşantılarında sürekli olarak onay almak ve takdir edilmek ister. Yaptıkları

her şeyin, giydikleri kıyafetin, seçecekleri yemeğin beğenilmesini ve kısacası her şeyde onay almayı beklerler. Normal olarak onay alma bir ihtiyaçtır fakat ileri düzeyde olduğunda bir problem haline alarak bağımlılığa dönüşmektedir (Erol, 2015).

2.4.1.2 Empati

Empati, kişinin kendi duygusunun farkında olup, karşısındaki kişinin duygusunu anlayıp, onu karşı tarafa iletmesidir (İmamoğlu ve Aydın, 2009).

Dökmen, kişilerarası ilişkilerde, empatinin kolaylaştırıcı rolü olduğunu belirtmektedir. Rogers'ın empati hakkındaki görüşünü Dökmen şu şekilde açıklamıştır: “Empati, danışmanın, kendini danışanın yerine koyarak, danışanın fenomenolojik dünyasına girerek, onun duygu ve düşüncelerini doğru olarak anlaması, onun hissettiklerini hissetmesi ve bu durumu ona iletmesi sürecidir” (Dökmen,1988).

Genel olarak sempati ile empati birbiriyle karıştırılmaktadır. Empatide birey karşısındaki kişinin davranışlarının altında yatan sebebi anlamaya çalışır. Kendini karşısındaki kişinin yerine koyarak onu anlar ve ona duyarlılık gösterir. Sempatide ise birey karşındaki kişi ile aynı duyguları yaşamaktadır. Birey olaylara o kişi ile üzülüp, onunla sinirlenmektedir (Pala, 2008).

Empati insanın kendisini karşısındaki kişinin yerine koyarak, o kişinin hissettiklerini hissedip, onun düşünce ve duygularını doğru algılayıp bunu ona iletmesidir. Hem duygusal hem de bilişsel süreci içine alan empati, kişilerarası ilişkilerin sağlıklı olmasında önemli rol oynamaktadır.

2.4.1.3 Başkalarına Güven

Türk Dil Kurumu güveni; "koru, çekinme, kuşku duymadan inanma,bağlanma duygusu ve itimat" olarak tanımlamıştır (<http://www.tdk.gov.tr>). Asunakutlu, kişilerarası ilişkilerde olay ve durumlar aracılığıyla güven oluştuğunu ifade etmektedir. Birey başkaları ile iletişim içerisindeyken güven oluşmakta ve buna bağlı olarak sosyal ilişkiler, davranışlar, beklentiler ve tutumlar yapılanmaktadır. Bir ilişkiyi sürdürmede güven önemli bir faktördür (Asunakutlu,2002). Kişilerarası ilişkilerin iyi olması, insanın başkalarına ve kendisine duyduğu güvene bağlıdır (Erözkan, 2009).

Başkalarına güven, kişilerarası ilişkilerde birey için sağlıklı bir kişilik yapısını dikkate alırken; karşılıklılık, kişinin bu karşılıklılığa yönelik öznel algıları ile oluşan bir yapıdır (İmamoğlu, 2009).

Bebeğin dış dünyaya karşı güveni, ihtiyaçlarının ve isteklerinin düzenli olarak karşılanmasıyla gelişir (Geçtan, 1990). Anne ve bebek arasındaki ilişkide etkili olan güven duygusu, bireyin yaşantısının ileri dönemlerinde kuracağı ilişkilerde temel faktördür (Yavuzer, 1998). Ayrıca güven sağlıklı ilişkilerde özendiricidir (İmamoğlu ve Aydın, 2019).

2.4.1.4 Duygu Farkındalığı

İmamoğlu ve Aydın (2009), kişilerarası ilişkilerde ilişkinin başlatılması, sürdürülmesi ve sonlandırılması aşamaları bireyin duygusuna göre oluşmaktadır. Kendini düzenleme becerisine sahip olan birey, uyaranlara karşı gelişen duygularının farkına vararak duygularını tanımlayabilmekte ve duyguları ile ilişkileri arasında köprü kurarak duygularını işlevsel olarak düzenleyebilmektedir. Duyguların farkında olmayan birey duygularını ifade edememekte ve duyguları ile içsel yaşantıları, duyguları ile kendisi, duyguları ve başkaları ile ilişkileri arasında köprü

kuramamaktadır (Daş, 2017). Oysaki duyguların amacı bireyin ihtiyacını karşılamak için bireye çözüm yolu sunmaktır.

“Belirli nesne, olay veya bireylerin insanın iç dünyasında uyandırdığı izlenim, duyularla algılama ve his” duyguyu oluşturmaktadır (<http://www.tdk.gov.tr>). Birçok görüş sonucunda yedi tane ana duygu saptanmıştır. Bunlar korkular, mutluluklar, üzüntüler, hayret, öfkeler, küçük görmeler ve tiksindir. Bu duyguları yüzümüzde görmek mümkündür (Kuzucu, 2006). Bireyler ilişkilerini kendi duygularına göre oluşturmakta, belirlemekte ve yönlendirmektedir. Birey başkaları ile olan ilişkilerini duygularına göre belirlemektedir.

2.4.2 Kişilerarası İlişkiler ile İlgili Kuramlar

Kişilerarası ilişkiler, benliğin tanımlamasında bir araçtır. İnsan yaşamı boyunca kendinin veya başkalarının onu reddedeceği korkusundan dolayı kaygıdan kaçınmaktadır. Bu kaçış bireyin kişilerarası ilişkilerinin sınırlarını ve şeklini belirlemektedir.

Fizyolojik ihtiyaçlar karşılandığında kişilerarası ihtiyaçlara dönüşür. Bebek tepkilerini başkalarından gelebilecek davranışa göre şekillendirir. Sullivan, sevgi, yakınlık, güvenlik ve eşit ilişki ihtiyaçları tanımının yapıldığı bu örüntülerin, bireyin başkaları ile iletişime geçme sürecinde kolaylık sağladığını belirtmektedir (Sullivan, 1953; akt: Bayhan ve Işıtan, 2010).

Leary kişiliği, “bireyin ifade ettiği kişilerarası tepkilerin çoklu düzeydeki örüntüleri” şeklinde ifade etmektedir. Bu teori ile normallik ve anormallik kişiliği arasındaki süreklilik, normal ve anormal tanımlamaları davranışlarında ortalama değer şiddetinin; yoğunluk ve esnekliğe karşı katılığın önemli olduğu vurgulanmaktadır. Netice olarak, esnek ya da ortalama davranışlar uyum sağlayıcı; şiddetli, katı ve yoğun davranışlar da uyum sağlayıcı olmayan davranışlar olarak

tanımlanmaktadır. Kişilerarası davranışların şiddeti, normallik ve anormallik davranışları arasındaki süreklilik, normal merkezindeki uzaklıkla gösterilmektedir. Merkezde, ortalama davranış ve uyum sağlayıcı; periferde ise yoğun ve uyum sağlayıcı olmayan davranışlar bulunmaktadır (Leary, 1957; akt. İmamoğlu, 2009).

Bağlanma kuramında, çocuk ile ona bakım veren arasında kurulan duygusal bağ bağlanma ilişkisi olarak tanımlanmıştır. Bu ilişkinin, bireyin kişilerarası ilişkilerini, duygusal yaşantılarını, tepkilerini ve doğumdan ölüme kadar olan tüm yaşamını etkilediğini belirtmiştir. Bebeklik döneminde yeni doğanın, bakımını sağlayan kişi ile arasında oluşan bu yakınlık; bebeğin kendini güvende hissetmesini, etrafını keşfetmesini sağlamaktadır. Çocuk, bakıcı ile kurulan bu ilişkiyi tehlike anında sığınabileceği bir üs ve güvenli bir yer olarak görmektedir (Bowlby, 1973; akt. Morsünbül ve Çok, 2011).

Psiko-sosyal kişilik kuramında kişilerarası ilişkiler, ilk yetişkinlik dönemine karşılık gelen yakınlığa karşı yalıtılmışlık dönemi olarak açıklanmıştır. Kişi bu dönemde kimlik karmaşası sorununu çözmüş, kimliğini kaybetmekten korkmayarak, başkaları ile olumlu ilişkiler kurabilmiştir. Kişilerarası ilişkilerde birey kimlik bütünlüğüyle ilgili sorun yaşadığında, başkalarıyla ilişki kurmaktan kaçarak, kendini sosyal gruplardan soyutlamaktadır (Erikson, 1982; akt. İmamoğlu, 2008).

Psikodinamik kurama göre psikoseksüel gelişim dönemlerinin başarılı ya da başarısızlık ile aşılması durumu kişilerarası ilişkilerin belirleyicisidir. Birey hangi dönemde ise o dönemin özellikleri bireyin kişilerarası ilişkilerini etkilemektedir. Örneğin oral dönemde bireyin oral ihtiyaçlarının yeterince karşılanmaması ya da aşırı doyurulması halinde bireyin oral saplanma yaşaması muhtemeldir. Aynı zamanda kurulacak ilişki bebeğin güven duygusunda belirleyici bir etken olarak görülmektedir. Anal dönemde ise bağımlılık ve onun karşıtı olan özerkleşme

duyguları yer alır. Eğer bu dönem başarı ile atlatılırsa birey özerkliğini kazanma yolunda önemli başarı elde etmiş olacaktır. Fallik dönem ise kişilerarası ilişkilerde daha çok kişinin kendi cinsi ile kurulacak ilişkilere yoğunlaşır. Birey daha çok kendi cinsine düşkündür ve karşı cinse karşı bir duyarsızlık içindedir. Genital dönem ise daha çok karşı cinsle etkileşimi içerir. Ancak bunun yanında toplumsallaşma, grup etkinlikleri gibi kişilerarası ilişkiler de önemlidir. Ergenlik dönemini içeren bu dönemde kişilerarası ilişkiler, bireyin kimlik kazanımında ve olası kimlik bunalımını aşabilmesinde belirleyici en önemli faktördür (Freud, 1953; akt. Geçtan, 1993).

Sosyal psikoloji kuramında, kişinin yaşadığı toplumun, ilişkide bulunduğu insanların niteliğinin ve bu insanlarla sürdürdüğü ilişkilerin, o kişinin tüm yaşamında etkili olduğu ifade edilmektedir. İnsanlar birlikte oldukları kişi ya da topluluklarda onay görmek, onlar tarafından reddedilip dışlanmamak veya onlarla bir çatışma yaşamamak amacıyla uyum gösterme çabasıdır. Aynı zamanda birey, uyum sürecini başardıkça kendisine faydalı olacak ve gerekli gördüğü bilgileri de içeren bir etkilenme ve sosyal kimlik kazanma yolunda olacaktır (İmamoğlu, 2009).

2.4.3 Kişilerarası İlişkiler ile İlgili Çalışmalar

Kağıtçıbaşı (1981), Türkiye’de çocuğun değeri adlı kitabında çocuğun ailedeki önemini ailenin geliri, yaşı, sahip olunan çocuk sayısı, eğitimi, evlenme yaşı, cinsiyeti, aile tipi ve mesleki gibi sosyo-demoğrafik değişkenlere göre incelemiştir. Araştırma, 2305 gönüllü katılımcı ile yürütülmüştür. Araştırmada değer etmenlerinden çevresel etkenler incelendiğinde kadınlar ve erkeklere göre ekonomik değerde kırsal kentten daha önemli olduğu görülmüştür. Ekonomik yararın kırsal kente önem kaybetmesi ve gelişmeyle birlikte çocuğun ekonomik değerinin azalacağı sonucuna varılmıştır. Değişen nesnel ekonomik koşullar bağlamında çocuğun ekonomik değeri azalırken, görece olarak psikolojik değerinin arttığı bulunmuştur. Bir

başka bulgu da ise kadınlarda da, erkeklerde de daha çok çocuk isteyenlerin çocukların yararına olduğu görülmüştür. Çocuğunun ekonomik yararını önemseyen kadınlar bir ve daha fazla çocuk isterken, çocuğunun psikolojik değerini önemseyen kadınlar üç ve daha fazla çocuk istememektedir. Genel anlamda araştırma ailelerle yapılan değişken sonuçlarına göre önemli üç analiz sonuç bulunmuştur. İlk analiz sonucu olan faydacı-maddi işlev etmenine göre aileler çocukları için, eve para yardımında bulunacak biri olması, yaşlılıkta kendilerine bakacak yani yaşlılık güvencesi ve ev işlerinde yardım etme işlevlerinin önemi ile ilgili sonuçlara ulaşılmıştır. İkinci analiz sonucu olan psikolojik işlev etmenine göre ailelerin çocuklarının büyüdüğünü görmenin zevki, çocuğun ebeveynleri birbirine yakınlığı ve çocuk olmasının evde eğlence olduğu belirtilmiştir. Üçüncü analiz sonucu olan sosyal işlev beklentiler etmenine göre ise çocuk, aile adını devam ettirsin ve erkek çocuğu aile için özel bir çocuk olarak belirtilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre çocuğa yüklenen rollerin ebeveynleşmeye sebep olduğu görülmüştür.

İmamoğlu (2008), genç yetişkinleri kişilerarası ilişkide yaşadıkları onay-bağımlılık, başkalarına güven, empati, duygu farkındalıkları alt boyutlarına göre cinsiyet, cinsiyet rolleri ve yalnızlık algısı gibi değişkenlerle incelemiştir. Ayrıca çalışma, eğitim düzeyi, medeni durum ve yaş demografik değişkenlerine göre de incelenmiştir. Araştırmada kişilerarası ilişkileri incelemek için Türkiye şartlarına uygun Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeği (KİBÖ) geliştirilmiştir. Yaş demografik değişkeni ile kişilerarası ilişki alt boyutlarının toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Empati alt boyutuna göre eğitim düzeyi değişkeninde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Medeni durum değişkeni ile duygu kontrolü alt boyutu arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Genç yetişkinlerin yalnızlık algısı

değişkeni ile yaşadıkları kişilerarası ilişkiler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Cinsiyet değişkeni ile onay-bağımlılık alt boyutu arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Hoxha (2011), Türkiye ve Arnavutlukta bulunan üniversitesi öğrencilerinin kişilerarası ilişki boyutları ile problem çözme yaklaşımları arasındaki ilişkiyi karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Ayrıca problem çözme yaklaşımları ile kişilerarası ilişki boyutlarını yaş, bölüm ve cinsiyet demografik değişkenlerine göre de incelemiştir. Araştırma sonucunda Epoka Üniversitesi öğrencilerinin, Selçuk Üniversitesi öğrencilerine göre aceleci, kaçınan ve kendine güvenli yaklaşımları açısından problem çözme yaklaşımları olumlu iken; onay-bağımlılık alt boyutu daha yüksek, empatik alt boyutu daha az, duygu farkındalığı ve başkalarına güven alt boyutunda ise daha yüksek bir yaklaşıma sahip oldukları görülmüştür. Üniversite öğrencilerinin problem çözme yaklaşımları cinsiyet ile bölüm demografik değişkenlerine göre bir farklılık göstermezken, yaş demografik değişkenine göre bir farklılık göstermiştir. Ayrıca yaş, bölüm, cinsiyet demografik değişkenleri ile kişilerarası ilişki alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Korelasyon analizi sonucunda, problem çözme yaklaşımının tüm alt boyutları ile onay-bağımlılık arasında negatif yönlü, kaçınan problem çözme yaklaşımı ile empati alt boyutu arasında pozitif yönlü ve değerlendirici, düşünen, planlı ve kendine güvenli problem çözme yaklaşımları arasında ise negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Aceleci, kaçınan, kendine güvenli problem çözme yaklaşımları ile duygu farkındalığı ve başkalarına güven alt boyutları arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur.

Kendirkıran (2012), ilk gün bypass olmak için hastaneye yatan hastaların kişilerarası ilişki yaşantılarını öğrenmek amacıyla araştırma yapmıştır. Ölçek ameliyat öncesi ve ameliyat sonrası olmak üzere iki aşamada yapılmıştır. Kişilerarası

ilişki alt boyutlarından empati, başkalarına güven, onay-bağımlılık ve duygu farkındalıkları ile hastaların ameliyat sonrasında aldıkları puanların ameliyat öncesi aldıkları puandan daha düşük olduğu görülmüştür.

Serdaroğlu (2012), ortaokul öğrencilerinin fen ders başarılarını, kişilerarası ilişki boyutları ile sosyo-demografik değişkenler açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda, kişilerarası ilişki alt boyutlarından empati, onay-bağımlılık, duygu farkındalığı ve başkalarına güven puan ortalamalarının anne-babanın eğitim durumu, yaşanılan yer, cinsiyet değişkeni ve sosyo-ekonomik düzey değişkenlerinde anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna varılmıştır. Kişilerarası ilişki alt boyutlarından empati, onay-bağımlılık, duygu farkındalığı ve başkalarına güven boyutları ile fen dersindeki başarı değişkeni arasında düşük düzeyde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Dinçer (2016), bu araştırmasında rehber öğretmenlerin kişilerarası ilişki boyutlarını, yükleme karmaşıklığı, cinsiyetçilik ve demografik değişkenlere göre incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre rehber öğretmenlerin duygu farkındalığı ve empati düzeyleri ortalamasının altında iken, cinsiyetçilik değişkeni ortalamasının üzerinde bulunmuştur. Bir başka bulguda ise çelişkili, duygulu ve kişi algı ölçekleri ile cinsiyetçilik ve kişilerarası ilişki boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Onay-bağımlılık alt boyutu arttığında, çelişkili, duygulu algı ölçekleri ile cinsiyetçilik artmıştır. Başkalarına güven alt boyutu arttıkça çelişkili, duygulu algı ölçekleri ile cinsiyetçiliğin azaldığı sonucuna varılmıştır. Duygu farkındalığı, başkalarına güven ve empati alt boyutları arttıkça da yükleme karmaşıklığının arttığı görülmüştür.

Karaşen (2017), çalışmasında kişilerarası ilişki boyutları (empati, onay-bağımlılık, duygu farkındalığı ve başkalarına güven) ile erken dönem uyum bozucu şema arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma, 171 gönüllü katılımcı ile yürütülmüştür.

Çalışmada duygusal yoksunluk şeması ve başkalarına güven arasında anlamlı pozitif bir ilişki bulunmuştur. Sosyal izalasyon ve başarısızlık şeması ile onay-bağımlılık arasında anlamlı negatif bir ilişki bulunmuştur. Sosyal izalasyon şeması ile duygu farkındalığı arasında anlamlı pozitif bir ilişki bulunmuştur.

Çatalkaya (2018), benlik saygısı ile aile içi şiddet ve kişilerarası ilişki boyutları arasında ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda, duygu farkındalığı, başkalarına güven ve empati alt boyutları, benlik saygısı ile pozitif; onay-bağımlılık alt boyutunun benlik saygısı ile negatif yönlü ve anlamlı olduğu görülmüştür. Bunun sonucunda kişilerarası ilişki boyutları ile benlik saygısı arasında ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Sungur (2018), araştırmasında üniversite öğrencilerinin kişilerarası ilişki ile iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi demografik değişkenlere göre incelemiştir. Cinsiyet değişkeni ile başkalarına güven ve onay-bağımlılık alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Terzi (2019), bu çalışmasında üniversite öğrencilerinin sosyal medyayı kaçırma korkusunun, yalnızlık ile kişilerarası ilişki boyutları arasında ilişki olup olmadığını incelemiştir. Çalışma sonucunda öğrencilerin sosyal medyadaki gelişmeleri kaçırmanın, kişilerarası ilişkiler ile yalnızlık arasında anlamlı ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır. Üniversite öğrencilerinde duygu farkındalığı alt boyutu ile sosyal medyadaki gelişmeleri kaçırma korkusu arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür. Bir başka önemli bulgu ise cinsiyet değişkenine göre yaşanan sanal tolerans ve sosyal medya bağımlılığı arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu sonucuna varılmıştır.

Erkan (2019), araştırmaya katılan kişilerin erken dönem yaşantılarında ebeveynlerine duygusal olarak erişebilme ile helikopter ebeveyn tutumlarına maruz

kalmanın, genç yetişkinlik dönemindeki bağımlı kişilik özelliklerinde kişilerarası ilişki boyutlarının etkisi olup olmadığını incelemiştir. Çalışma sonucunda, kişilerarası ilişki boyutlarından empati alt boyutu hariç onay-bağımlılık, duygu farkındalığı ve başkalarına güven alt boyutlarının bağımlı kişilik özelliklerinde tüm değişkenler ile anlamlı düzeyde bir farklılık olduğunu sonucuna varılmıştır. Algılanan helikopter ebeveyn tutumları ile onay bağımlılık ve bağımlı kişilik özellikleri arasında anlamlı pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür. Başkalarına güven, duygu farkındalığı alt boyutları ile ebeveyn duygusal erişilebilirliği ve bağımlı kişilik özellikleri arasında anlamlı negatif bir ilişki olduğu görülmüştür. Araştırmanın genel sonucunda, helikopter ebeveyn düzeylerinin artması ile ebeveyn duygusal erişilebilirliği azalmış ve onay bağımlılık artmıştır. Duygu farkındalığı ile başkalarına güven ise azalmıştır.

Uçar (2020), üniversite öğrencilerinin kişilerarası ilişki boyutları ile kimlik stillerinin, demografik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemiştir. Kişilerarası ilişki alt boyutlarının bağlanım, bilgi ve norm yönelimli kimlik stilleri ile pozitif bir ilişki olduğu, kaçınma stili ile negatif bir ilişki olduğu görülmüştür. Empati ve duygu farkındalığı alt boyutları ile cinsiyet, bağlanım, kaçınma yönelimli kimlik stili arasındaki ilişki anlamlı iken, sınıf düzeyi değişkeni ile anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Kaçınma ve norm yönelimli kimlik stilleri ile başkalarına güven, onay-bağımlılık ve empati alt boyutları arasında romantik ilişki durumuna göre anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmuştur. Norm yönelimli kimlik stili ile bağlanım, onay-bağımlılık alt boyutunu yordamıştır. Bağlanım ile bilgi yönelimli kimlik stili, empati alt boyutunu yordamıştır. Başkalarına güven alt boyutunu, bağlanım yordamıştır. Bağlanım, bilgi, norm ve kaçınma kimlik stilleri, duygu farkındalığı alt boyutunu yordamıştır.

Bölüm 3

YÖNTEM

3.1 Araştırma Modeli

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeylerinin incelenmesi ve ebeveynleşmenin, benlik saygısı ile kişilerarası ilişkiler üzerindeki etkisinin incelenmesinin amaçlandığı bu araştırma, nicel yöntemin ilişkisel tarama modelinde betimsel bir araştırmadır.

3.2 Çalışma Grubu

Araştırmada, üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeylerinin incelenmesi ve ebeveynleşmenin, benlik saygısı ile kişilerarası ilişkiler üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada amaçsal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçsal örnekleme yöntemi, çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasıdır. Ayrıca seçilen durumlar bağlamında toplum veya doğa olaylarını anlamak ve bunlar arasındaki ilişkileri keşfetmek ve açıklamak amaçlanır (Büyüköztürk ve ark. 2014).

Bu amaç doğrultusunda araştırma evrenini Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Doğu Akdeniz Üniversitesi 2019-2020 eğitim ve öğretim yılı güz dönemi Sağlık Bilimleri, Eğitim, Fen-Edebiyat, İletişim, Mimarlık, Hukuk, İktisadi ve İdari Bilimler, Turizm, İşletme Ekonomisi ve Mühendislik Fakültelerinde öğrenim gören anadili Türkçe olan üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu ise Doğu Akdeniz Üniversitesinin ilgili fakültelerinde (Sağlık Bilimleri, Mimarlık, Eğitim, Hukuk, Mühendislik, Fen-Edebiyat, İletişim, İktisadi ve İdari Bilimler ve Turizm

Fakülteleri) öğrenim gören 326'sı kadın, 137'si erkek olmak üzere toplam 463 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma çalışma grubuna ilişkin demografik bilgiler Tablo 3.1'de sunulmuştur.

Tablo 3.1: Çalışma Grubunun Demografik Bilgileri

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	326	70,41
Erkek	137	29,59
Kardeşi olup olmama durumu		
Var	413	89,20
Yok	50	10,80
Kaçıncı çocuk olduğu		
Tek çocuk	50	10,80
İlk çocuk	125	27,00
İkinci çocuk	142	30,67
Üçüncü ve üzeri	146	31,53
Anne eğitim durumu		
Bir okul bitirmemiş	44	9,50
İlkokul	141	30,45
Ortaokul	72	15,55
Lise	135	29,16
Lisans/lisansüstü	71	15,33
Baba eğitim durumu		
Bir okul bitirmemiş	19	4,10
İlkokul	108	23,33
Ortaokul	84	18,14
Lise	238	51,40
Lisans/lisansüstü	14	3,02
Anne-baba birliktelik durumu		
Birlikte	383	82,72
Boşanmış	45	9,72
Biri vefat etmiş	35	7,56
Fakülte		
Diğer	6	1,3
Eğitim Fakültesi	217	46,9
Fen-Edebiyat	54	11,7
Hukuk Fak.	27	5,8
İİBF/İletişim	31	6,7
Mühendislik/Mimarlık	31	6,7
Sosyal Bilimler	97	21,0

Tablo 3.1’de görüldüğü gibi çalışma grubunun (326) %70,41’inin kadın ve (137) %29,59’unun erkek, (413) %89,20’sinin kardeşinin olduğu, (50) %10,80’nin kardeşinin olmadığı, (50) %10,80’nin tek çocuk, (125) %27,0’sinin ilk çocuk, (142) %30,67’sinin ikinci çocuk ve (146) %31,53’ünün üçüncü ve üzeri çocuk olduğu belirlenmiştir. Çalışma grubunun annelerinin (44) %9,5’inin bir okul bitirmemiş, (141) %30,45’inin ilkokul, (72) %15,55’inin ortaokul, (135) %29,16’sının lise ve (71) %15,33’ünün lisans/lisansüstü mezunu olduğu, babalarının (19) %4,10’unun bir okul bitirmemiş, (108) %23,33’ünün ilkokul, (84) %18,14’ünün ortaokul, (238) %51,40’ının lise ve (14) %3,02’sinin lisans/lisansüstü mezunu olduğu belirlenmiştir. Üniversite öğrencilerinin (383) %82,72’sinin anne ve babasının birlikte, (45) %9,72’sinin boşanmış ve (35) %7,56’sının anne ve babasından birinin vefat etmiş olduğu belirlenmiştir. Genel olarak öğrencilerin demografik değişkenlerine bakıldığında anne eğitim durumunun baba eğitim durumuna göre düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin anne ve babasının birliktelik durumu boşanmış olma durumuna göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Üniversite öğrencilerinin (217) %46,9’unun Eğitim Fakültesi, (54) %11,7’sinin Fen-Edebiyat Fakültesi, (27) %5,8’inin Hukuk Fakültesi, (31) %6,7’sinin İİBF/İletişim Fakültesi, (97) %21’inin Sosyal Bilimler Fakültesi, (31) %6,7’sinin Mimarlık/Mühendislik Fakültesi ve (6) %1,3’ünün diğer bölümlerde öğrenim gördüğü saptanmıştır.

3.3 Veri Toplama Araçları

Çalışma verilerini elde etmek amacıyla, araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Ebeveynleşme Envanteri ve Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeği kullanılmıştır.

3.3.1 Kişisel Bilgi Formu (KBF)

Kişisel bilgi formu, katılımcılar hakkında bilgiler elde etmek için hazırlanmış olup cinsiyet, kardeşi olup olmama durumu, kaçınıcı çocuk olduğu, anne ve babanın eğitim durumu, anne ve babanın birliktelik (birlikte, boşanmış ve biri vefat etmiş) durumu ve fakülte gibi sorulardan oluşmuştur.

3.3.2 Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)

Rosenberg (1965) tarafından geliştirilmiş olan bu ölçek oniki alt ölçekten oluşmakta ve ölçekte 63 madde yer almaktadır. Çuhadaroğlu (1986) tarafından Türkçeye uyarlanmış olan bu ölçek dörtlü likert tipi bir ölçektir. Bu çalışmada 10 maddeden oluşan benlik saygısı alt ölçeği kullanılmıştır. On maddesinin beşi olumlu (1,2,4,6,7) 3: kesinlikle katılıyorum; 2: katılıyorum; 1: katılmıyorum; 0: kesinlikle katılmıyorum beşi olumsuz (3,5,8,9,10) 0: kesinlikle katılıyorum; 1: katılıyorum; 2: katılmıyorum; 3: kesinlikle katılmıyorum olarak değerlendirilmiştir. Ölçek puanları 0-30 arasında değişir. 30 maksimum düzeyde benlik saygısı olarak kabul edilmektedir. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısı 0.75 olarak bulunmuştur (Öner, 1994). Karancı, Dirik ve Yorulmaz (2007) de ölçeğin iç tutarlılık katsayısının 0.86 olduğu sonucuna varmışlardır. Kararımak, (2007) ölçeğin yapı geçerliliğine ilişkin doğrulayıcı faktör analizi sonucunda benlik saygısı ölçeğinin tek boyutlu yapısının doğrulandığı sonucuna varmıştır. Kapsam geçerliliğini artırmak için uzman görüşüne başvurulmuş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Ölçeğin anlaşılabilirliğini test etmek için ölçek çocuk hastanesindeki ergenlere uygulanmış bunun sonucunda gerekli değişiklikler yapılmıştır. Geçerlilik ve güvenilirliği Ankara ilinde 205 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Diğer ölçeklerle benzerliği için SCL-90'la karşılaştırılmış, korelasyon katsayısı 0.71 olarak bulunmuştur. Test-tekrar test güvenilirliği için korelasyon 0.75'tir (Çuhadaroğlu, 1986). Yapılan çalışmada öz-saygı

alt boyutuna ait Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.88'dir. Bu çalışmadaki Cronbach alpha değeri 0,83 bulunmuştur.

3.3.3 Ebeveynleşme Envanteri (EE)

Hooper, Doehler, Wallace ve Hannah tarafından (2011)'de geliştirilmiştir. Köyden (2015) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Geçmişe dönük bir öz bildirim ölçeğidir. Yirmi iki maddeden oluşan beşli likert tipi (1: Hiçbir zaman, 5: Her zaman) bir derecelendirme ölçeğidir. Üç alt boyuttan oluşmaktadır. İlk alt boyut ebeveynleşme (2, 5, 12, 14,16, 18, 19, 21, 22) ikinci alt boyut kardeş odaklı (1, 6, 11, 13, 17) ve üçüncü alt boyut ise ebeveynin algılanan yarar uyumu (4, 7, 8, 9, 15, 20) ve (3,10) maddeleridir. Cronbach alpha değerleri alt boyutlar için sırasıyla 0.83, 0.73, 0.76; tüm ölçek için Cronbach alpha değeri ise 0.82 olduğu sonucuna varılmıştır (Köyden, 2015). Başka çalışma da ise Cronbach alpha değerleri sırasıyla 0.80, 0.60, 0.73 ve tüm ölçek için Cronbach alpha değeri ise 0.78 olarak bulunmuştur (Yıldırım, 2016). Bu çalışmadaki Cronbach alfa değeri 0,83 bulunmuştur.

3.3.4 Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeği (KİBÖ)

İmamoğlu ve Aydın (2009) tarafından geliştirilen bu ölçek onay bağımlılık (2,4, 7,11,17, 21, 26, 28, 30,32, 33, 36, 40, 41, 45), empati (18, 27, 34, 37, 39, 42,44, 48, 51), başkalarına güven (1, 5, 14, 20, 22, 23, 24, 29, 31, 35, 38, 43, 47, 50, 53) ve duygu farkındalığı (3, 6, 8, 9, 10, 12, 13, 15, 16, 19, 25, 46, 49, 52) gibi dört alt boyut olmak üzere toplam 53 maddeden oluşmaktadır. Güvenirlilik analizi çalışmasında alt boyutlarının Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları 0.78 ile 0.85 arasında; test-tekrar test değerlerinin de 0.62 ile 0.96 arasında olduğu sonucuna varılmıştır. Bu çalışmadaki Cronbach alpha değeri 0,75 bulunmuştur.

3.4 Verilerin Toplanma Süreci

Araştırma verilerinin toplanması için Doğu Akdeniz Üniversitesi bilimsel araştırma ve yayın etik kurulundan izin alınmıştır. Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde ilgili fakültelerin sekreterliklerine gerekli izin kodları verilip uygun bulunan dersin hocasının müsaadesi alınarak derse girilmiştir. Üniversite öğrencilerine araştırmanın amacı ve gönüllülük esası hakkında bilgi verilmiş, gönüllü katılımcılara ölçekler dağıtılmadan önce sorularının olup olmadığı sorulmuş, bilgilendirilmiş onam formu, araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ve ölçekler gönüllü katılımcılara dağıtılmıştır. Katılımcılar sınıf ortamında ölçekleri doldurmuştur. Formlar ve ölçekler toplanıp katılımcıların önünde karıştırılıp dosyaya konulmuştur. Araştırma verilerinin elde edilmesinde kullanılan ölçme araçları bizzat araştırmacı tarafından uygulanmış ve veri toplama aşaması yaklaşık 20 ila 30 dakika sürmüştür. Katılımcılara ve ders öğretmenine teşekkür edilmiştir.

Dünya genelinde yaşanan pandemi nedeniyle yarım kalan veri toplama süreci katılımcıların gönüllülük esası dikkate alınarak internet üzerinden Google Forms programından yararlanılarak toplanmıştır. Çalışma grubuna ise internet üzerinden bazı sosyal medya programları üzerinden üniversite öğrencilerine ulaşılarak toplanmıştır. Veri toplama süreci sonucunda araştırmaya katılan öğrencilerin fiziksel veya psikolojik olarak herhangi bir zarara uğratılmadığı düşünülmektedir. Bir kısım veriler yüz yüze bir kısım veriler ise online olarak toplanmıştır.

3.5 Verilerin Analizi

Araştırma verileri sosyal bilimlerde veri analizinde kullanılan Statistical Package For Social Sciences (SPSS) 25.0 programı kullanılarak analize tabi tutulmuştur. İstatistiksel çözümlenmelere geçilmeden önce, çalışma grubunun Rosenberg Benlik Saygısı, Ebeveynleşme Envanteri ve Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeğine verdikleri

yanıtların güvenilirliği Cronbach Alfa testi ile incelenmiştir. Test sonuçlarına göre hesaplanan Cronbach Alfa katsayıları Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği için 0,832, Ebeveynleşme Envanteri için 0,831 ve Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeği için 0,75 bulunmuştur. Buna göre ölçeklere ilişkin Cronbach Alfa değerleri 0,70'in üzerinde olduğu için toplanan veriler güvenilir bulunmuştur.

Çalışma grubunun sosyo-demografik özellikleri frekans analizi kullanılarak belirlenirken, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Ebeveynleşme Envanteri ve Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeği puanları tanımlayıcı istatistikler ile gösterilmiştir.

Çalışma grubunun Rosenberg Benlik Saygısı, Ebeveynleşme Envanteri ve Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeğinden aldıkları puanların normal dağılıma uyma durumu Kolmogorov ve Smirnov testiyle incelenmiş ve normal dağılıma uymadığı belirlenmiştir. Ölçek puanları normal dağılım göstermediğinden dolayı araştırma hipotezleri parametrik (olmayan (nonparametrik) hipotez testleri kullanılarak test edilmiştir. Nonparametrik testlerin tercih edilmesinin nedeni karşılaştırılan grup sayılarının küçük olmasıdır. Araştırma veri analizine ilişkin nonparametrik testler Tablo 3.2'de sunulmuştur.

Tablo 3.2: Çalışma Grubunun Nonparametrik Testleri

Ebeveynleşme Envanteri		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		İstatistik	sd	p	İstatistik	sd	p
Cinsiyet	Kadın	0,07	325,00	0,01	0,99	325,00	0,01
	Erkek	0,07	137,00	0,20	0,99	137,00	0,41
Kardeşi olma durumu	Var	0,06	412,00	0,01	1,00	412,00	0,21
	Yok	0,09	50,00	0,20	0,97	50,00	0,29
Kaçınıcı Çocuk Olduğu	Tek çocuk	0,09	50,00	0,20	0,97	50,00	0,29
	İlk çocuk	0,09	125,00	0,02	0,99	125,00	0,33
	İkinci çocuk	0,06	142,00	0,20	0,99	142,00	0,65
	Üçüncü ve üzeri	0,08	145,00	0,02	0,99	145,00	0,26
Anne eğitim durumu	Bir okul bitirmemiş	0,09	44,00	0,20	0,97	44,00	0,38
	İlkokul	0,07	141,00	0,06	0,99	141,00	0,47

	Ortaokul	0,09	72,00	0,20	0,96	72,00	0,02
	Lise	0,09	134,00	0,01	0,98	134,00	0,06
	Lisans/lisansüstü	0,09	71,00	0,20	0,99	71,00	0,57
Baba eğitim durumu	Bir okul bitirmemiş	0,14	19,00	0,20	0,97	19,00	0,76
	İlkokul	0,06	108,00	0,20	0,99	108,00	0,64
	Ortaokul	0,06	84,00	0,20	0,99	84,00	0,77
	Lise	0,06	237,00	0,03	0,99	237,00	0,18
	Lisans/lisansüstü	0,18	14,00	0,20	0,87	14,00	0,04
Anne baba durumu	Birlikte	0,04	382,00	0,15	1,00	382,00	0,36
	Boşanmış	0,15	45,00	0,01	0,97	45,00	0,19
	Biri vefat etmiş	0,10	35,00	0,20	0,96	35,00	0,28

Tablo 3.2’de görüldüğü gibi, yapılacak analizlerin belirlenmesi amacı ile Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testlerinden yararlanılmıştır. Yapılan normallik testi sonuçlarına göre Ebeveynleşme Envanteri toplam puanları her bir alt grup için ayrı ayrı bakıldığında verilerin normal dağılım sergilemediği tespit edilmiştir. Çalışmada kullanılacak analizler için nonparametrik testler seçilmiştir.

Çalışma grubunun cinsiyetine ve kardeşi olup olmama durumuna göre Ebeveynleşme Envanteri puanlarının karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Çalışma grubunun kaçınıcı çocuk olduğu, anne ve baba eğitim durumuna ve anne-baba birliktelik durumuna göre Ebeveynleşme Envanteri puanlarının karşılaştırılmasında ise Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına göre bağımsız değişkenin grupları arasında fark bulunması halinde farkın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla Bonferroni düzeltmesinin kullanıldığı Mann-Whitney U testi uygulanmıştır.

Çalışma grubunun Ebeveynleşme Envanteri toplam puanları ile Rosenberg Benlik Saygısı ve Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeği arasındaki ilişkilerin incelenmesi için veriler normallik varsayımını karşılamadığından Spearman Korelasyon testi uygulanmıştır. Ebeveynleşme Envanteri toplam puanlarının Rosenberg Benlik

Saygısı ve Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeği puanlarını yordayıp yordamadığını anlamak için Doğrusal basit regresyon analizi yapılmıştır.

Bölüm 4

BULGULAR

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular araştırmanın alt problemlerindeki sıra ile sunulmuştur.

4.1 Çalışma Grubunun Cinsiyetlerine Göre Ebeveynleşme Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulgular

Çalışma grubunun ebeveynleşme düzeylerinin cinsiyetlerine göre fark gösterip göstermediğini test etmeden önce verilerin normal dağılıp dağılmadığı incelenmiş ve normal dağılmadığı için erkek ve kadın öğrencilerin ebeveynleşme düzeylerinin karşılaştırılması için Mann Whitney U testi yapılmış ve Tablo-4.1’de sonuçlar sunulmuştur.

Tablo 4.1: Çalışma Grubunun Ebeveynleşme Envanteri Toplam Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	\bar{x}	s	M	SO	ST	U	Z	p
Kadın	326	52,71	10,82	54,00	236,99	77022	20478	-1,362	0,173
Erkek	137	51,55	11,48	51,00	218,47	29931			

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi kadınların ebeveynleşme puanlarının sıra ortalaması 236,99, erkeklerin puanlarının sıra ortalamaları ise 218,47’dir. Yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre kadın ve erkek üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır (U=20478, Z=-

1,362, p=0,173). Bir başka ifadeyle üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılaşmamaktadır.

4.2 Çalışma Grubunun Kardeşi Olup Olmama Durumuna Göre Ebeveynleşme Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulgular

Çalışma grubunun ebeveynleşme düzeylerinin kardeşi olup olmama durumuna göre fark gösterip göstermediğini test etmeden önce verilerin normal dağılıp dağılmadığı incelenmiş ve normal dağılmadığı için kardeşi olan ve olmayan öğrencilerin ebeveynleşme düzeylerinin karşılaştırılması için Mann Whitney U testi yapılmış ve Tablo-4.2’de sonuçlar sunulmuştur.

Tablo 4.2: Çalışma Grubunun Ebeveynleşme Envanteri Toplam Puanlarının Kardeşi Olup Olmama Durumuna göre Karşılaştırılmasına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Kardeşi olup olmama durumu	n	\bar{x}	s	M	SO	ST	U	Z	p
Var	413	52,16	10,91	53,00	229,72	77022	9568	-0,821	0,411
Yok	50	54,04	11,82	53,50	246,14	29931			

Tablo 4.2’de görüldüğü gibi kardeşi olan üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme puanlarının sıra ortalaması 229,72, kardeşi olmama durumu puanlarının sıra ortalamaları ise 246,14’dır. Yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre kardeşi olan ve olmayan öğrencilerin ebeveynleşme düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır (U=9568, Z=-0,821, p=0,411). Bir başka ifadeyle üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeyleri kardeşi olma durumuna göre farklılaşmamaktadır.

4.3 Çalışma Grubunun Kaçınıcı Çocuk Olduklarına Göre Ebeveynleşme Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulgular

Çalışma grubunun ebeveynleşme düzeylerinin kaçınıcı çocuk olduklarına göre fark gösterip göstermediğini test etmeden önce verilerin normal dağılıp dağılmadığı incelenmiş ve normal dağılmadığı için öğrencilerin ebeveynleşme düzeylerinin kaçınıcı çocuk olduklarına göre karşılaştırılması için veriler non parametrik testlerden Kruskal-Wallis H testi yapılmış ve Tablo-4.3'te sonuçlar sunulmuştur.

Tablo 4.3: Çalışma Grubunun Ebeveynleşme Düzeylerinin Kaçınıcı Çocuk Olduklarına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Kaçınıcı çocuk olduğu	n	\bar{x}	s	M	SO	χ^2	p	Fark
Tek çocuk	50	54,04	11,82	53,50	246,14	25,676	0,000*	1-3
İlk çocuk	125	56,19	10,24	56,00	279,26			1-4
İkinci çocuk	142	50,80	11,20	51,00	212,31			2-3
Üçüncü ve üzeri	146	50,01	10,32	50,00	204,08			2-4

* $p < 0,05$

Tablo 4.3'te görüldüğü gibi, grupların Ebeveynleşme Envanteri puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını sınamak amacıyla yapılan Kruskal Wallis H testi grupların sıra ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğunu göstermektedir ($\chi^2=25,676$, $sd=3$, $p=0,000$). Yapılan ikili karşılaştırmalarda, üçüncü ve daha üzeri çocuk olan katılımcıların ebeveynleşme düzeylerinin ikinci ve birinci çocuk olanlardan daha yüksek, üçüncü çocukların ebeveynleşme düzeylerinin birinci ve ikinci çocuk olanlardan daha yüksek olduğu, birinci çocuklar ile ikinci çocuklar ve üçüncü çocuklar ile dördüncü çocukların ebeveynleşme düzeyleri arasında bir fark olmadığı gözlenmiştir.

4.4 Çalışma Grubunun Anne Eğitim Durumuna Göre Ebeveynleşme Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulgular

Çalışma grubunun ebeveynleşme düzeylerinin anne eğitim durumuna göre fark gösterip göstermediğini test etmeden önce verilerin normal dağılıp dağılmadığı incelenmiş ve dağılımın normal olmadığı anlaşılmıştır. Veri setinin parametrik testlerin varsayımlarını karşılamadığı anlaşıldıktan sonra grupların ebeveynleşme düzeyleri arasında fark olup olmadığı test etmek amacıyla veriler non parametrik testlerden Kruskal-Wallis H testi yapılmış ve Tablo-4.4'te sonuçlar sunulmuştur.

Tablo 4.4: Çalışma Grubunun Ebeveynleşme Düzeylerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Anne eğitim durumu	n	\bar{x}	s	M	SO	χ^2	p
Bir okul bitirmemiş	44	50,50	12,63	51,00	208,66		
İlkokul	141	53,06	11,41	53,00	237,57		
Ortaokul	72	51,51	10,06	53,00	227,40	2,758	0,599
Lise	135	53,06	10,82	54,00	240,63		
Lisans/lisansüstü	71	51,68	10,52	50,00	220,51		

* $p < 0,05$

Tablo 4.4'te görüldüğü gibi, grupların Ebeveynleşme Envanteri puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını sınamak amacıyla yapılan Kruskal Wallis H testi grupların sıra ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığını göstermektedir ($\chi^2 = 2,758$, $p = 0,599$).

4.5 Çalışma Grubunun Baba Eğitim Durumuna Göre Ebeveynleşme Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulgular

Çalışma grubunun ebeveynleşme düzeylerinin baba eğitim durumuna göre fark gösterip göstermediğini test etmeden önce verilerin normal dağılıp dağılmadığı incelenmiş ve verilerin normal dağılmadığı anlaşılmıştır. Veri setinin normallik

varsayımını karşılamadığı anlaşıldıktan sonra grupların ebeveynleşme düzeyleri arasında fark olup olmadığı test etmek amacıyla veriler non parametrik testlerden Kruskal-Wallis H testi yapılmış ve Tablo-4.5'te sonuçlar sunulmuştur.

Tablo 4.5: Çalışma Grubunun Ebeveynleşme Düzeylerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Baba Eğitim Durumu	n	\bar{x}	s	M	SO	χ^2	p
Bir okul bitirmemiş	19	50,74	11,96	53,00	215,37	4,021	0,403
İlkokul	108	51,11	12,96	52,00	216,75		
Ortaokul	84	53,37	10,83	54,00	245,44		
Lise	238	52,57	10,16	53,00	231,99		
Lisans/lisansüstü	14	54,79	8,30	56,00	275,25		

* $p < 0,05$

Tablo 4.5'te görüldüğü gibi, grupların Ebeveynleşme Envanteri puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını sınamak amacıyla yapılan Kruskal Wallis H testi grupların sıra ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığını göstermektedir ($\chi^2=4,021$, $p=0,403$).

4.6 Çalışma Grubunun Anne-Baba Birliktelik Durumuna Göre Ebeveynleşme Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulgular

Çalışma grubunun ebeveynleşme düzeylerinin anne-baba birliktelik durumuna göre fark gösterip göstermediğini test etmeden önce verilerin normallik varsayımını karşılayıp karşılamadığı incelenmiş ve verilerin normal dağılmadığı anlaşılmıştır. Veri setinin parametrik testlerin varsayımlarını karşılamadığı anlaşıldıktan sonra grupların ebeveynleşme düzeyleri arasında fark olup olmadığı test etmek amacıyla veriler non parametrik testlerden Kruskal-Wallis H testi yapılmış ve Tablo-4.6'da sonuçlar sunulmuştur.

Tablo 4.6: Çalışma Grubunun Ebeveynleşme Düzeylerinin Anne-Baba Birliktelik Durumuna göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Anne-Baba Birliktelik Durumu	n	\bar{x}	s	M	SO	χ^2	p
Birlikte	383	52,52	10,75	53,00	231,89	1,285	0,526
Boşanmış	45	52,93	9,59	54,00	244,42		
Biri vefat etmiş	35	49,94	14,98	50,00	210,59		

* $p < 0,05$

Tablo 4.6’da görüldüğü gibi, grupların Ebeveynleşme Envanteri puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını sınamak amacıyla yapılan Kruskal Wallis H testi grupların sıra ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığını göstermektedir ($\chi^2=1,285$, $p=0,526$).

4.7 Çalışma Grubunun Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ile Ebeveynleşme Düzeyleri Arasındaki İlişkilere Dair Bulgular

Çalışma grubunun Rosenberg Benlik Saygısı ile Ebeveynleşme Envanteri toplam puanları arasındaki ilişki aralıklı veya oransal ölçekle incelenmiş ve normal dağılıma uygunluk bulunmamıştır. İlişkinin normal dağılıma uygun olmadığı anlaşıldıktan sonra iki değişken arasındaki ilişki Spearman korelasyon ile yapılmış ve Tablo-4.7’de sonuçlar sunulmuştur.

Tablo 4.7: Çalışma Grubunun Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Puanları ile Ebeveynleşme Envanteri Puanları Arasındaki İlişki

Ebeveynleşme Düzeyi	
Benlik Saygısı Düzeyi	$r=0,254$
	$p=0,000^*$

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi, Rosenberg Benlik Saygısı ile Ebeveynleşme Envanteri toplam puanları arasında ilişki olup olmadığını saptamak amacıyla Spearman korelasyon ile analizi yapılmış ve değişkenler arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($r=0.254$; $p<0,05$). Buna göre çalışma grubunun ebeveynleşme envanteri genelinden aldıkları puanlar arttıkça, rosenberg benlik saygısı ölçeği puanları da artmaktadır.

4.8 Çalışma Grubunun Rosenberg Benlik Saygısı Düzeylerinin Ebeveynleşme Düzeyleri Tarafından Yordanmasına İlişkin Bulgular

Doğrusal basit regresyon analizi incelenerek Durbin-Watson istatistiğinin gözlem bağımsızlığına bakılmış, 0-4 arasında değişen test istatistiği sonucunda çıkan 2 değeri testin ilişkisiz olduğunu yani otokorelasyon olmadığını göstermiştir. İstatistiğin 3’ten büyük bir değer çıkması bitişik artıklar arasındaki ilişkinin negatifliğini gösterirken, 1’in altında bir değer çıkması ise ilişkinin pozitif olduğunu göstermektedir (Field, 2017). Yapılan analizde Durbin-Watson değerinin 1.82 olduğu görülmüş ve bu değer terimler arasındaki hatanın otokorelasyon olmadığını göstermiş ve Tablo-4.8’de sonuçlar sunulmuştur.

Tablo 4.8: Çalışma Grubunun Rosenberg Benlik Saygısı Düzeylerinin Ebeveynleşme Düzeyleri Tarafından Yordanmasına İlişkin Doğrusal Basit Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken: Benlik Saygısı Puanını						
Bağımsız değişken	B	S. Hata	β	t	p	D-W
Sabit	14,619	1,219		11,988	0,001	
Ebeveynleşme Envanteri	0,123	0,023	0,244	5,396	0,001	1,82
R: 0,244	F: 29,11					
R^2 : 0,06	p: 0,001					

Tablo 4.8’de görüldüğü gibi, Ebeveynleşme Envanteri puanlarının Rosenberg Benlik Saygısı puanını anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir [$F(1,460) = 29,11$ $p < 0,05$]. Ebeveynleşme ölçeği puanlarının benlik saygısı puanını anlamlı ve pozitif bir yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır ($p < 0,05$, $R^2: 0,06$). Bağımlı değişkendeki varyansın, % 6’sını R^2 değeri açıklamaktadır. Başka bir ifadeyle ebeveynleşme ölçeği puanları, benlik saygısı puanındaki değişimin % 6’sını açıklamaktadır.

4.9 Çalışma Grubunun Kişilerarası İlişkilerin Onay Bağımlılık Alt Boyutu ile Ebeveynleşme Düzeyleri Arasındaki İlişkilere Dair Bulgular

Çalışma grubunun Kişilerarası İlişkilerin Onay Bağımlılık Alt Boyutu Puanları ile Ebeveynleşme Envanteri toplam puanları arasındaki ilişki aralıklı veya oransal ölçekle incelenmiş ve normal dağılıma uygunluk bulunmamıştır. Kişilerarası İlişkilerin Onay Bağımlılık Alt Boyutu Puanları ile Ebeveynleşme Envanteri toplam puanları arasındaki ilişki anlamlı olmadığından regresyon sonucuna bakılmamıştır. İlişkinin normal dağılıma uygun olmadığı anlaşıldıktan sonra iki değişken arasındaki ilişki Spearman korelasyon ile yapılmış ve Tablo-4.9’da sonuçlar sunulmuştur.

Tablo 4.9: Çalışma Grubunun Kişilerarası İlişkilerin Onay Bağımlılık Alt Boyutu Puanları ile Ebeveynleşme Envanteri Puanları Arasındaki İlişki

	Ebeveynleşme Düzeyi
Onay bağımlılık	$r = -0,054$
	$p = 0,244$

Tablo 4.9’da görüldüğü gibi, Kişilerarası İlişkilerin Onay Bağımlılık Alt Boyutu ile Ebeveynleşme Envanteri toplam puanları arasında ilişki olup olmadığını saptamak amacıyla Spearman korelasyon ile analizi yapılmış ve değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir ($r=-0,054$; $p>0,05$).

4.10 Çalışma Grubunun Kişilerarası İlişkilerin Empati Alt Boyutu ile Ebeveynleşme Düzeyleri Arasındaki İlişkilere Dair Bulgular

Çalışma grubunun Kişilerarası İlişkilerin Empati Alt Boyutu ile Ebeveynleşme Envanteri toplam puanları arasındaki ilişki aralıklı veya oransal ölçekle incelenmiş ve normal dağılıma uygunluk bulunmamıştır. İlişkinin normal dağılıma uygun olmadığı anlaşıldıktan sonra iki değişken arasındaki ilişki Spearman korelasyon ile yapılmış ve Tablo-4.10’da sonuçlar sunulmuştur.

Tablo 4.10: Çalışma Grubunun Kişilerarası İlişkilerin Empati Alt Boyutu Puanları ile Ebeveynleşme Envanteri Puanları Arasındaki İlişki

	Ebeveynleşme Düzeyi
Empati	$r=0,158$
	$p=0,001^*$

Tablo 4.10’da görüldüğü gibi, Kişilerarası İlişkilerin Empati Alt Boyutu ile Ebeveynleşme Envanteri toplam puanları arasında ilişki olup olmadığını saptamak amacıyla Spearman korelasyon ile analizi yapılmış ve değişkenler arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü anlamlı ilişkinin olduğu tespit edilmiştir ($r=0,158$; $p<0,05$). Empati alt boyutu puanları arttıkça, ebeveynleşme envanteri toplam puanları da artmaktadır.

4.11 Çalışma Grubunun Kişilerarası İlişkiler Empati Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynleşme Envanteri Puanlarından Yordanmasına İlişkin Bulgular

Doğrusal basit regresyon analizi incelenerek Durbin-Watson istatistiğinin gözlem bağımsızlığına bakılmış, 0-4 arasında değişen test istatistiği sonucunda çıkan 2 değeri testin ilişkisiz olduğunu yani otokorelasyon olmadığını göstermiştir. İstatistiğin 3'ten büyük bir değer çıkması bitişik artıklar arasındaki ilişkinin negatifliğini gösterirken, 1'in altında bir değer çıkması ise ilişkinin pozitif olduğunu göstermektedir (Field, 2017). Yapılan analizde Durbin-Watson değerinin 1,94 olduğu görülmüş ve bu değer terimler arasındaki hatanın otokorelasyon olmadığını göstermiş ve Tablo-4.11'de sonuçlar sunulmuştur.

Tablo 4.11: Çalışma Grubunun Kişilerarası İlişkiler Empati Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynleşme Envanteri Puanlarından Yordanmasına İlişkin Doğrusal Basit Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken: Kişilerarası-Empati Puanları						
Bağımsız değişken	B	S. Hata	β	t	p	D-W
Sabit	32,493	1,272		25,547	0,001	
Ebeveynleşme Envanteri	0,059	0,024	0,115	2,492	0,013	1,94
R: 0,11	F: 6,21					
R^2 : 0,01	p: 0,013					

Tablo 4.11'de görüldüğü gibi, Ebeveynleşme Envanteri puanlarının Kişilerarası İlişkilerin Empati Alt Boyutu puanlarını anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir [$F(1,460) = 6,21$ $p < 0,05$]. Ebeveynleşme ölçeği puanlarının empati puanını anlamlı ve pozitif bir yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır ($p < 0,05$, R^2 : 0,01). Bağımlı

değişkendeki varyansın, % 1'ini R^2 değeri açıklamaktadır. Başka bir ifadeyle ebeveynleşme ölçeği puanları, empati puanındaki değişimin % 1'ini açıklamaktadır.

4.12 Çalışma Grubunun Kişilerarası İlişkilerin Başkalarına Güven Alt Boyutu ile Ebeveynleşme Düzeyleri Arasındaki İlişkilere Dair Bulgular

Çalışma grubunun Kişilerarası İlişkilerin Başkalarına Güven Alt Boyutu ile Ebeveynleşme Envanteri toplam puanları arasındaki ilişki aralıklı veya oransal ölçekle incelenmiş ve normal dağılıma uygunluk bulunmamıştır. Kişilerarası İlişkilerin Başkalarına Güven Alt Boyutu Puanları ile Ebeveynleşme Envanteri toplam puanları arasındaki ilişki anlamlı olmadığından regresyon sonucuna bakılmamıştır. İlişkinin normal dağılıma uygun olmadığı anlaşıldıktan sonra iki değişken arasındaki ilişki Spearman korelasyon ile yapılmış ve Tablo-4.12'de sonuçlar sunulmuştur.

Tablo 4.12: Çalışma Grubunun Kişilerarası İlişkilerin Başkalarına Güven Alt Boyutu Puanları ile Ebeveynleşme Envanteri Puanları Arasındaki İlişki

	Ebeveynleşme Düzeyi
Başkalarına güven	$r=0,043$
	$p=0,361$

Tablo 4.12'de görüldüğü gibi, Kişilerarası İlişkilerin Başkalarına Güven Alt Boyutu ile Ebeveynleşme Envanteri toplam puanları arasında ilişki olup olmadığını saptamak amacıyla Spearman korelasyon ile analizi yapılmış ve değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir ($r=0,043$; $p>0,05$).

4.13 Çalışma Grubunun Kişilerarası İlişkilerin Duygu Farkındalığı Alt Boyutu ile Ebeveynleşme Düzeyleri Arasındaki İlişkilere Dair Bulgular

Çalışma grubunun Kişilerarası İlişkilerin Duygu Farkındalığı Alt Boyutu ile Ebeveynleşme Envanteri toplam puanları arasındaki ilişki aralıklı veya oransal ölçekle incelenmiş ve normal dağılıma uygunluk bulunmamıştır. Kişilerarası İlişkilerin Duygu Farkındalığı Alt Boyutu Puanları ile Ebeveynleşme Envanteri toplam puanları arasındaki ilişki anlamlı olmadığından regresyon sonucuna bakılmamıştır. İlişkinin normal dağılıma uygun olmadığı anlaşıldıktan sonra iki değişken arasındaki ilişki Spearman korelasyon ile yapılmış ve Tablo-4.13'te sonuçlar sunulmuştur.

Tablo 4.13: Çalışma Grubunun Kişilerarası İlişkilerin Duygu farkındalığı Alt Boyutu Puanları ile Ebeveynleşme Envanteri Puanları Arasındaki İlişki

	Ebeveynleşme Düzeyi
Duygu farkındalığı	r=0,042
	p=0,364

Tablo 4.13'te görüldüğü gibi, Kişilerarası İlişkilerin Duygu Farkındalığı Alt Boyutu ile Ebeveynleşme Envanteri toplam puanları arasında ilişki olup olmadığını saptamak amacıyla Spearman korelasyon ile analizi yapılmış ve değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir ($r=0,042$; $p>0,05$).

Bölüm 5

TARTIŞMA VE YORUM

5.1 Cinsiyete Göre Ebeveynleşme Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması ve Yorumu

Araştırmaya katılan öğrencilerin ebeveynleşme düzeylerinde cinsiyetin etken olmadığı yani ebeveynleşme düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılaşmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçlarıyla benzer şekilde, Yıldırım (2016) ebeveynleşme (kardeş odaklı alt boyutu) ve depresyon düzeyine yönelik yaptığı çalışmasında erkek ve kadın katılımcılar arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varmıştır. Ebeveynleşmenin alt boyutları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (Arıkan Çolak,2019). Araştırmamızı destekleyen bir başka çalışmada ise ebeveynleştirilen evli bireylerin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı görülmüştür (Zencir,2018). Toplumsal cinsiyet rolleri gereği kadınların daha fazla bakım davranışları ile ilişkilendirilmelerinden dolayı literatürdeki bazı araştırmalar cinsiyet değişkenine bağlı farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur (Gilford ve Reynolds, 2011; akt. Akün, 2017). Ebeveynleşmenin alt boyutlarından ebeveyn odaklı ve kardeş odaklı ebeveynleşmede cinsiyete göre farklılaşma bulunmazken, algılanan yarar uyumu ebeveynleşmesinde kadınlara göre farklılaşma görülmüştür (Büyük, 2020). Ebeveynleşme (ebeveyn odaklı alt boyutu) ile kaygı ve depresyon arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada kadın katılımcılar arasında anlamlı ilişkiler bulunurken; erkekler katılımcılar arasında anlamlı ilişkiler bulunmamıştır (Köyden ve Uluç, 2018). Ebeveynleşmenin alt

boyutlarından ebeveyn odaklı ve kardeş odaklı ebeveynleşmede cinsiyete göre farklılaşma bulunmazken, algılanan yarar uyumu ebeveynleşmesinde kadınların erkeklere göre daha fazla farklılaştığı görülmüştür (Köyden,2015). Yapılan araştırmaların bazıları, kadın katılımcıların toplumun yüklediği sorumluluklar gereği ebeveynleşme düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirtirken bazı araştırmalar ise ebeveynleşmede cinsiyetin etken olmadığını belirtmektedir. Bu da cinsiyet farklılığına bakılmaksızın katılımcıların, ebeveynleşme sorumluluğuna bağlı fark olmadığını ortaya koymaktadır. Bunun nedeninin ailelerin kız çocuklara olduğu kadar erkek çocuklara da bu sorumluluğu yüklememelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

5.2 Kardeşi Olup Olmama Durumuna Göre Ebeveynleşme Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması ve Yorumu

Elde edilen bulgularda kardeşi olan ve kardeşi olmayan katılımcı öğrencilerin ebeveynleşme düzeylerinde fark olmadığı saptanmıştır. Yapılan bir araştırmada ebeveynleşme düzeyleri ile kaygı ve depresyon arasında sağlıklı kardeşin olup olmaması ile anlamlı bir ilişki bulunmazken, özel gereksinime sahip kardeşin olup olmaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Arıkan Çolak,2019). Alanyazın incelendiğinde, Zencir (2018) yaptığı çalışma sonucunda, araştırmanın bulgularından farklı olarak kardeş sayısı ve ebeveynleşme değişkenleri arasında ilişki olduğunu tespit etmiştir. Benzer bir çalışmada ise kendilerinden küçük kardeşi olan kişilerin, kardeşi olmayanlara göre daha fazla ebeveynleştikleri görülmüştür (Wingsiong, 2015; akt. Zencir, 2018). Bu araştırmanın bulguları ile yapılan araştırma bulguları paralellik göstermemektedir. Bunun nedeni olarak uygulama yapılan grubun kültürel

farklılıkları ve ailenin ekonomik düzeylerinin farklı olması ve bununda katılımcıların ebeveynleşme düzeylerine farklı yansımaları olarak gösterilebilir.

5.3 Kaçınıcı Çocuk Olduklarına Göre Ebeveynleşme Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması ve Yorumu

Yapılan analizler sonucunda katılımcının kaçınıcı çocuk olduğuna bağlı olarak ebeveynleşme düzeyleri incelendiğinde kaçınıcı çocuk olduğu sayısı arttıkça ebeveynleşme düzeylerinin arttığı tespit edilmiştir. Öyleki üçüncü ve daha üzeri çocuk olan katılımcıların ebeveynleşme düzeylerinin ikinci ve birinci çocuk olanlardan daha yüksek olduğu, üçüncü çocukların ebeveynleşme düzeylerinin birinci ve ikinci çocuk olanlardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Birinci çocuklarla ikinci çocukların ve üçüncü çocuklarla da dördüncü çocukların ebeveynleşmelerinde bir fark olmadığı görülmüştür. Elde edilen bu sonuç doğrultusunda, ailede daha sonra doğan çocukların, önce doğan çocuklara göre ebeveynleşme yönünde daha fazla sorumluluk yüklendiği ve diğer katılımcılara göre daha çok anne-baba rolü üstlendikleri şeklinde yorumlanabilir. Büyüköztürk (2020), ebeveynleşme ile eşbağımlılık arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında kardeş sırası demografik değişkenine göre ortanca çocuğun son çocuğa; ilk çocuğun ikinci ve üçüncü çocuğa göre daha fazla ebeveynleştiği gözlenmiştir. Yapılan başka bir çalışmada bakım verme ile doğum sırası arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır (Cuskelly ve Gunn, 2003; akt. Zencir, 2018). Araştırmamızdan farklı yapılan bir çalışmada ortanca çocuğun, son doğan çocuğa; ilk çocuğun, ikinci ve üçüncü çocuğa göre ebeveynleşme düzeyleri yüksek bulunmuştur (Arıkan Çolak,2019). Heafner (2014), yaptığı bir çalışma sonucunda kardeş sırasının aile içindeki rolleri etkilediğini belirtmektedir. Ancak araştırmanın bulguları yapılan araştırmanın bulgularından farklı olarak aile içinde ilk çocuğun liderlik özelliği ve sorumluluk

sahibi davranışlar göstermesinden kaynaklandığını ifade etmiştir. Ayrıca araştırma sonuçlarının bu doğrultuda farklılık göstermesinin araştırmanın yapıldığı örneklemden kaynaklandığı düşünülmektedir. Kardeşlik sırasının, bireylerin psikolojik yapılarını, toplumsal ilişkileri ile davranışlarını karşılıklı olarak etkilediği ve bireyin tüm yaşamı boyunca devam eden bir süreç olduğu yapılan araştırmalarda görülmüştür (Davis, 2010; Ming ve ark, 2008). Araştırmada ilk çocuk ve sonraki çocukların evlenme veya iş dolayısıyla başka şehire yerleşmesi ile birlikte ailenin tüm sorumluluğu en sondaki çocuklara yüklemesinden ebeveynleşme düzeylerinin üçüncü ve üzeri çocuklarda yüksek çıktığı düşünülmektedir. Ve bu dönemde birey ailesi tarafından anlaşılmadığından kendini tanıyamaz, kendi fikirleri olmaz, kişilerarası ilişkilerinde kendini ifade edemez ve bunun sonucunda bireyin sağlıklı ilişkiler yürütemeyeceği düşünülmektedir.

5.4 Anne Eğitim Durumuna Göre Ebeveynleşme Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması ve Yorumu

Katılımcıların anne eğitim düzeyleri ile ebeveynleşmeleri arasında bir fark olmadığı belirlenmiştir. Yani annelerin eğitim seviyelerine bağlı katılımcıların ebeveynleşme düzeylerinin değişmediği sonucuna varılmıştır. Araştırmamıza benzer bir çalışmada ebeveynleşme ile eşbağımlık arasındaki ilişkide annenin eğitim durumu değişkenine göre bir farklılık bulunmamıştır (Büyük, 2020). Ebeveynleşme ile depresyon arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırmada anne eğitim değişkenine göre bir farklılık görülmemiştir (Yıldırım, 2016). Ancak bu çalışmanın bulgularının aksine yapılan araştırmalar annelerin babalara göre daha çok duygusal ebeveynleşme yaşadıkları ve çocukların daha fazla anneleriyle rol değişimi yaşadıklarını vurgulamaktadır (Mayseless vd. 2004; Peris vd. 2008; akt. Yıldırım, 2016). Zencir (2018), çocukların ebeveynleştirilme düzeyleri ile anne eğitim değişkeni arasında

farklılık olduğunu belirtmektedir. Yapılan araştırmalar çocukların büyüme ve gelişme sürecinde ailenin özellikle annenin çocuğa yaklaşımının çocuklar üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır (Kanak ve Pekdoğan, 2015). Ancak bu araştırma sonucunda anne eğitimi durumunun katılımcıların ebeveynleşme düzeylerinde etkili olmadığı saptanmıştır.

5.5 Baba Eğitim Durumuna Göre Ebeveynleşme Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması ve Yorumu

Araştırma katılımcılarının, babalarının eğitim düzeylerinin ebeveynleşme düzeyleri arasında fark oluşturmadığı belirlenmiştir. Elde edilen bu bulgular doğrultusunda araştırma bulguları alan yazınla benzerlik göstermektedir. Ebeveynleşme alt boyutları ile eşbağımlılık ve babanın eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir (Büyük, 2020). Araştırmaların birçoğu annenin eğitim durumunun çocuğun gelişiminde etken olduğu baba eğitim durumunun etken olmadığını vurgulamaktadır (Mayseless vd. 2004; Peris vd. 2008; akt. Yıldırım, 2016 ve Perrin, 2010). Bunun nedenin annenin çocuğun büyümesinde ve eğitim sürecinde daha fazla sorumluluk alması olduğu düşünölmektedir. Zencir (2018), araştırmamızla örtüşmeyen çalışmasında çocukların ebeveynleştirilme düzeyleri ile baba eğitim değişkeni arasında farklılık olduğunu belirtmektedir.

5.6 Anne-Baba Birliktelik Durumuna Göre Ebeveynleşme Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması ve Yorumu

Araştırmada katılımcıların anne-babalarının beraber olma, boşanma veya birinin vefat etmiş olması durumuna göre ebeveynleşme düzeyleri arasında bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Araştırma bulguları elde edilen bu veri doğrultusunda literatürle farklılık göstermektedir. Literatürde yapılan çalışmalar özellikle boşanmış ve

ebeveynlerinden biri vefat etmiş bireylerin, kendilerini daha sorumlu hissetmelerinin sonucunda ebeveynleşme düzeylerinin arttığını ortaya koymaktadır. Ebeveynlerden birinin yas döneminin, eşler arası ilişkilerin kötü olmasının ve boşanma gibi durumların çocukların sorumluluklarının artmasına neden olduğu belirtilmektedir (Peris ve Emery, 2005; akt. Yıldırım, 2016; Jurkovic, Thirkield ve Morrell, 2001; akt. Köyden, 2015). Araştırma bulgularının farklılık göstermesinin katılımcıların çoğunluğunun anne ve babalarının birlikte olmalarından dolayı farkın olmadığı düşünülmektedir.

5.7 Benlik Saygısı ile Ebeveynleşme Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Ait Bulguların Tartışılması ve Yorumu

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, öğrencilerin ebeveynleşme düzeyleri arttıkça benlik saygılarının da arttığını göstermektedir. Literatür incelendiğinde, yapılan başka araştırmalar sonucunda da ebeveynleşme ve benlik saygısı arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür (Kuperminc, Jurkovic ve Casey, 2009; Borchet, Lewandowska-Walter, Polomski, Peplińska ve Hooper, 2020; Akt. Köyden, 2015). Borchet ve arkadaşları (2020), yaptıkları çalışmada ebeveynleşme ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin genç yetişkinlerde olumlu algılandığını ve ebeveynleşmenin yetişkinlerin özgüven duygularında yüksek olduğu sonucuna varmışlardır. Araştırma sonucu incelendiğinde birey kendini ebeveyn yerine koymakta ve buna bağlı olarak sorumluluklarının artması ile birlikte kendisini ebeveyn olarak görmektedir. Ebeveynleşen birey daha fazla sorumluluk alıp, her şeyi yapabileceğine olan inancı arttığından benlik saygısının da artacağı düşünülmüştür.

5.8 Benlik Saygısı Puanlarının Ebeveynleşme Puanlarından Yordanmasına İlişkin Bulguların Tartışılması ve Yorumu

Elde edilen bulgularda ebeveynleşme ile benlik saygısı arasında olumlu ve pozitif yönlü ilişki olduğu dolayısıyla ebeveynleşmenin benlik saygısını yordadığı sonucuna varılmıştır. Araştırma sonuçlarıyla benzer şekilde Borchet, Lewandowska-Walter ve Rostowska (2016) genel olarak ebeveynleşmenin benlik saygısını yordayıp yordamadığını incelemişlerdir. Araştırma sonucunda yalnızca ebeveynleşmeden algılanan yararın benlik saygısını anlamlı şekilde yordadığı bulunmuştur. Bireyin kendisini ebeveyn gibi görüp bu rol ve sorumlulukları yüklenmesi sonucunda kendisini önemli ve işe yarar görmesi benlik saygısını arttırdığı düşünülmektedir.

5.9 Kişilerarası İlişkiler Onay Bağımlılık Alt Boyutu Puanları ile Ebeveynleşme Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Bulguların Tartışılması ve Yorumu

Araştırma katılımcılarının kişilerarası-onay bağımlılık alt boyutu ile ebeveynleşme düzeyleri arasında bir ilişkinin olmadığı saptanmıştır. Alan yazında onay alma özellikle kişiler arasındaki ilişkilerde belirleyici olan bireyin yaptığı, söylediği veya kendisi ile ilgili ilişkili bir konuda diğer bireylerin onayına ihtiyaç duyma olarak açıklanmaktadır (Bebek 2012). Onay bağımlılık sürekli olarak başkaları tarafından tasdiklenme ihtiyacıdır. Onay bağımlılık olumsuz bir davranış durumu olarak kabul edildiğinden, ebeveynleşme ile bu olumsuz davranışın ilişkili olmadığı araştırma sonucunda saptanmıştır. Ebeveynleşme düzeyleri ile kişilerarası ilişki alt boyutu onay bağımlılık arasında ilişki bulunmadığından yordayıcılık hakkında tartışma ve yorum yapılmamıştır.

5.10 Kişilerarası İlişkiler Empati Alt Boyutu Puanları ile Ebeveynleşme Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Bulguların Tartışılması ve Yorumu

Araştırma katılımcılarının kişilerarası-empati düzeyleri arttıkça ebeveynleşme düzeylerinin de arttığı belirlenmiştir. East (2010), çalışmasında ebeveynleşmenin yararlı ve zararlı etkilerini ortaya koymuştur. Çalışmada, aile üyelerinin bakımında rol alan çocukların olgunlaştıkları, kendilerine güvendikleri, empatiyle birlikte gelişimlerinin hızlandığı ve farklı bakış açılarını anlayabilme becerilerinin geliştiği sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla aile içerisinde belirli sorumlulukları olan ve ebeveynleşen bireylerin kendilerini başkaları yerine koyarak hareket etme yani başkalarını doğru anlama noktasında daha fazla beceriye sahip oldukları söylenebilir.

5.11 Kişilerarası İlişkiler Empati Alt Boyutu Puanlarının Ebeveynleşme Puanlarından Yordanmasına İlişkin Bulguların Tartışılması ve Yorumu

Empati kişinin kendini karşındakinin yerine koyması, duygu ve düşüncelerini doğru anlaması, sözlü veya sözsüz iletişimde karşısındakini dinleme, fark etme, anladığını aktarma şeklinde tanımlanmaktadır (Dökmen, 2001; Özcan, 2012; Arslan, 2016). Araştırma bulgularında ebeveynleşmenin empati duymayı pozitif ve olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır. Yapılan araştırmalar elde edilen bulgularla benzer şekilde ebeveynleşmenin kişilerde olumlu etkilere yol açtığı ve bunlardan birinin de başkalarını anlama yani empati olduğunu belirtmektedir (Deveci, 2019; East, 2010; Hatfield vd. 2009).

5.12 Kişilerarası İlişkiler Başkalarına Güven Alt Boyutu Puanları ile Ebeveynleşme Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Bulguların Tartışılması ve Yorumu

Katılımcıların ebeveynleşme düzeyleri ile kişilerarası-başkalarına güven alt boyutu arasında anlamlı bir bağlantının olmadığı tespit edilmiştir. Etkin bir bireylerarası iletişim güvene dayanmakta ve başkalarına güven beklenti, kişisel nitelik, dünya görüşü, risk ve çıkarlara bağlıdır. Başkalarına güven herhangi bir korku, şüphe, kabul ve itaat etme şeklinde tanımlanmaktadır (Asunakutlu 2002; Demirel 2008). Katılımcıların etkili iletişim ve buna bağlı başkalarına duydukları güven düzeyinin kendilerini ebeveyn yerine koymalarından etkilenmediği görülmektedir. Ebeveynleşme düzeyleri ile kişilerarası ilişki alt boyutu başkalarına güven arasında ilişki bulunmadığından yordayıcılık hakkında tartışma ve yorum yapılmamıştır.

5.13 Kişilerarası İlişkiler Duygu Farkındalığı Alt Boyutu Puanları ile Ebeveynleşme Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Bulguların Tartışılması ve Yorumu

Katılımcıların kişilerarası-duygu farkındalıklarıyla ebeveynleşmeleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarından farklı olarak ebeveynleşmenin duygu farkındalığı ve duygu durumu üzerinde etkili olduğu sonucuna varan araştırmalar literatürde yer almaktadır (Hooper 2008; Hooper ve Wallace, 2010). Bireylerin içerisinde bulunduğu gelişim döneminin duygu kontrolü üzerinde etkili olduğu söylenebilir. İkiz (2006), bireyin toplumda yer bulması, iş ve eş seçmesinin yanında sağlıklı ilişki geliştirebilmesinin, genç bireylerin belirli bir olgunluk düzeyine erişmeleriyle oluştuğunu belirtmektedir. Bu araştırmaya katılımcılarının üniversite öğrencisi olmalarından dolayı duygu farkındalığının

oluşmamış olması ve henüz belirli bir olgunluğa erişememiş olmalarının anlamlı bir ilişkinin olmamasının nedeni olarak yorumlanabilir. Ebeveynleşme düzeyleri ile kişilerarası ilişki alt boyutu duygu farkındalığı arasında ilişki bulunmadığından yordayıcılık hakkında tartışma ve yorum yapılmamıştır.

Bölüm 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1 Sonuç

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeylerinin incelenmesi ve ebeveynleşmenin benlik saygısı ile kişilerarası ilişkiler üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmada varılan sonuçlar şöyle özetlenebilir:

1. Cinsiyete göre ebeveynleşme düzeyinde manidar bir farklılık bulunmamıştır.
2. Kardeşi olup olmama durumuna göre ebeveynleşme düzeyinde manidar bir farklılık bulunmamıştır.
3. Kaçınıcı çocuk olduğuna göre ebeveynleşme düzeyinde manidar bir farklılık bulunmuştur. Üçüncü ve daha üzeri çocuk olan katılımcıların ebeveynleşme düzeyleri ikinci ve birinci çocuk olanlardan daha yüksek, üçüncü çocukların ebeveynleşme düzeylerinin birinci ve ikinci çocuk olanlardan daha yüksek olduğu, birinci çocuklar ile ikinci çocuklar ve üçüncü çocuklar ile dördüncü çocuklar arasında ebeveynleşme düzeylerinde bir fark olmadığı görülmüştür.
4. Anne eğitim durumuna göre ebeveynleşme düzeyinde manidar bir farklılık bulunmamıştır.
5. Baba eğitim durumuna göre ebeveynleşme düzeyinde manidar bir farklılık bulunmamıştır.
6. Anne-baba birliktelik durumuna göre ebeveynleşme düzeyinde manidar bir farklılık bulunmamıştır.

7. Benlik saygısı ile ebeveynleşme düzeyi arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişki olduğu görülmüştür. Buna bağlı olarak ebeveynleşme düzeyi arttıkça, benlik saygısı da artmaktadır.
8. Ebeveynleşme düzeyinin, benlik saygısını pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı biçimde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynleşme düzeyi, benlik saygısının % 6'sını açıklamaktadır.
9. Kişilerarası-onay bağımlılık alt boyutu ile ebeveynleşme düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır; kişilerarası-onay bağımlılık alt boyutu ile ebeveynleşme düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmadığından regresyona bakılmamıştır.
10. Kişilerarası-empati alt boyutu ile ebeveynleşme düzeyi arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkinin olduğu görülmüştür. Empati alt boyutu arttıkça, ebeveynleşme düzeyi de artmaktadır.
11. Ebeveynleşme düzeyinin, kişilerarası-empati alt boyutunu pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı biçimde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynleşme düzeyi, empati alt boyutunun % 1'ini açıklamaktadır.
12. Kişilerarası-başkalarına güven alt boyutu ile ebeveynleşme düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır; kişilerarası-başkalarına güven alt boyutu ile ebeveynleşme düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmadığından regresyona bakılmamıştır.
13. Kişilerarası-duygu farkındalığı alt boyutu ile ebeveynleşme düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır; kişilerarası-duygu farkındalığı alt boyutu ile ebeveynleşme düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmadığından regresyona bakılmamıştır.

Sonuç olarak, demografik değişkeninden, kaçınıcı çocuk olduğu değişkeni ile ebeveynleşme düzeyi arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Üçüncü ve

daha üzeri çocuk olan katılımcıların ebeveynleşme düzeylerinin ikinci ve birinci çocuk olanlardan daha yüksek, üçüncü çocukların ebeveynleşme düzeylerinin birinci ve ikinci çocuk olanlardan daha yüksek olduğu, birinci çocuklar ile ikinci çocuklar ve üçüncü çocuklar ile dördüncü çocukların ebeveynleşme düzeyleri arasında bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bir başka önemli bulgu ise ilk yetişkinlik döneminde bulunan üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeyleri ile benlik saygıları arasında ilişkili olduğu görülmektedir. Buna bağlı olarak ebeveynleşmede süreklilik sözkonusu olmadığında birey için olumlu katkısı olmaktadır. Kişilerarası alt boyutlarından empatinin ebeveynleşme düzeyinde önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Ayrıca empatinin ebeveynleşme düzeyinin önemli bir yordayıcısı olduğu görülmektedir.

6.2 Öneriler

Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre uygulayıcılara, bakanlıklara, belediyelere ve araştırmacılara yönelik önerilerde bulunulabilir.

6.2.1 Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Araştırma sonucunda kaçınıcı çocuk oldukları değişkenine göre üçüncü çocuk ve üzeri çocuklar, ikinci ve birinci çocuklardan daha fazla ebeveynleştikleri ve üçüncü çocuklarında birinci ve ikinci olan çocuklardan ebeveynleşme düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Okullarda psikolojik danışmanlar, özel klinikler ve terapi merkezlerinde psikolog ve psikiyatrisler tarafından gruplar bazında ebeveynleşen öğrencilere yönelik psiko-destek eğitimleri verilmelidir.

2. Okul öncesi dönemden başlayarak her kademedeki görev alan psikolojik danışmanlar, çalıştıkları kademeye uygun olarak önleyici müdahale ve müşavirlik hizmetleriyle ebeveynlere yönelik aile-çocuk rollerine ilişkin görüşmeler ve söyleşiler gerçekleştirmelidir. Aynı zamanda toplum ruh sağlığı alanında çalışan

uzmanlar ebeveynlere, çocuklara gelişimlerinden önce sorumluluk yüklemenin yarattığı olumsuz sonuçları hakkında psiko-eğitim programları düzenlemelidir.

3. Ebeveynleşmenin olumsuz sonuçları yanında olumlu katkıları da olduğu yapılan araştırma sonucunda bulunmuştur. Ebeveynleşme düzeyi arttıkça, benlik saygısı ve empati de artmaktadır. Buna bağlı olarak ebeveynlere çocuklarına belli bir ölçüde sorumluluk vermelerinin benlik saygıları ve başkalarını anlamada sağlıklı ilişkiler yürüteceğine yönelik seminerler verilerek ebeveynleşmenin öneminden bahsedilmelidir.

4. Üniversite öğrencilerinin kadın sayıları erkek sayıları ile karşılaştırıldığında grup sayılarının küçük olması araştırma için sınırlılık olarak görüldüğünden, grup sayılarının birbirlerine yakın sayılar ile tekrardan çalışma yapılması önerilebilir.

6.2.2 Bakanlıklar ve Belediyelere Yönelik Öneriler

1. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kurumlarda bu konu ile ilgili öğrencilere destek olacak eğitimler düzenlenmeli ve psiko-eğitim programları geliştirilmelidir.

2. Okula gidemeyen bu durumda olan çocuklar belediyeler tarafından belirlenip, her mahalleden sorumlu psikolog/psikolojik danışman ve sosyal hizmet uzmanını belediyeler kendi bütçelerinden istihdam ederek, ebeveyn ve çocuk ilişkisini güçlendirmeli ve eğitimlerle desteklemelidir.

6.2.3 Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Gelecekte yapılacak araştırmalarda ebeveynleşme düzeyleri alt boyutları, kişilerarası ilişki alt boyutları ile benlik saygısı ve cinsiyet, anne-baba durumu, annenin babanın çalışıp çalışmama durumu değişkenlerinden birbirlerine yakın gruplar seçilerek, ebeveynleşme üzerindeki etkileri incelenebilir.

2. Bu araştırma Doğu Akdeniz Üniversitesi öğrencileriyle sınırlı olduğundan araştırmacılara iki kültür arasında biri doğuda biri de batıda olmak üzere üniversiteler de okuyan öğrenciler dikkate alınarak ebeveynleşme düzeyi ile ilgili çalışma yapılması önerilebilir.
3. Ebeveynleşmenin türlerinden olan duygusal ebeveynleşme ve araçsal ebeveynleşme dikkate alınarak sosyo-demografik değişkenlerle incelenebilir.
4. Aile yapısı ve türleri ebeveynleşme toplam puanları ve ebeveynleşmenin alt boyutları olan kardeş odaklı ebeveynleşme, algılanan yarar uyumu ve ebeveynleşme alt boyutları ile anne babanın hayatta olma durumları, anne eğitim durumu gibi değişkenler aracı olarak ele alınabilir.
5. Ebeveynleşme, diğer öğretim kademelerinden olan lise öğrencileri ile de yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Aktaş, S. (2011). *9. Sınıfta Anne Baba Tutumları ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi.
- Aktu, Y. (2016). *Levinson'un Kuramında İlk Yetişkinlik Döneminin Yaşam Yapısı. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, Current Approaches in Psychiatry*;doi: 10.18863/pgy.12690, 8(2):162-177.
- Aktuğ, T. (2006). *Ergenlerde Akran Baskısı ve Benlik Saygısının İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi.
- Akün, E. (2017). *Çocukluktaki Ebeveynleşme Yaşantılarının Özellikleri ve Birey Üzerindeki Etkileri*, Ankara Üniversitesi, Nesne Psikoloji Dergisi, 5(10), 219-246.
- Alparslan, N. (2016). *Anne Babası Boşanmış Ergenlerin Benlik Saygısı ve Okula Bağlılık Düzeylerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Altıok, H. Ö. ve Koruklu, N. (2010). *Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygı Düzeyi ile İlişkili Bazı Değişkenlerin İncelenmesi*, Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Dergisi, 1(1), 99-120.

- Altuntaş, G. (2012). *Boşanmış Ebeynler ile Boşanmamış Ebeveynlerin Lise Birinci, İkinci, Üçüncü Sınıflarında Okuyan Çocuklarının Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı, Benlik Saygısı ve Anksiyete Düzeylerinin Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi.
- Arıkan Çolak, D. (2019). *Özel Gereksinimli ve Sağlıklı Kardeşe Sahip Bireylerde Ebeveynleşme Olgusu ile İlişkili Değişkenlerin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- Arslan, Y. (2016). *Kim Daha İyi Empati Kuruyor-Empati Üzerine Mikro Bir Sosyolojik Araştırma*, Yaşam Bilimleri Dergisi, 6(2), 51-64.
- Asunakutlu, T. (2002). *Örgütsel Güvenin Oluşturulmasına İlişkin Unsurlar ve Bir Değerlendirme*, Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9, 55-67.
- Aydın A. (2001). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Baybek, H. ve Yavuz, S. (2005). *Muğla Üniversitesi Öğrencilerinin Benlik Saygılarının İncelenmesi*, Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 14.
- Bayhan, P. ve Işıtan, A. G. S. (2010). *Ergenlik Döneminde İlişkiler: Akran ve Romantik İlişkilere Genel Bakış*, Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 20(20).

- Bebek, H. (2012). *Onay Bağımlılığı Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması*, Np Akademi, 1(2), 30-35.
- Borchet, J. , Lewandowska-Walter, A. ve Rostowska, T. (2016). *Parentification in Late Adolescence and Selected Features of The Family System*, Health Psychology Report, 4(2), 116-127.
- Borchet, J. , Lewandowska-Walter, A. , Połomski, P. , Peplińska, A. , ve Hooper, L.M. (2020). *We Are in This Together: Retrospective Parentification, Sibling Relationships and Self-Esteem*, Journal of Child and Family Studies, 1-10.
- Borchet, J. , Lewandowska-Walter, A. ve Rostowska, T. (2017). *The Relationship Between the Experience of Parentification and Self-Esteem Among Young Adults*, Polish Journal of Social Science, 11(1), 98–113.
- Bowlby J. (1979). *The Making and Breaking of Affectional Bonds*, London: Tavistock Publications.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and Loss. Volume III: Loss, Sadness and Depression*, New York: Basic Books.
- Büyük, E. (2020). *Eşbağımlılık ve Ebeveynleşme Arasındaki İlişkinin Çeşitli Sosyo-Demografik Veriler Açısından İncelenmesi*, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 1-125.

Büyüköztürk, Ş. Çakmak, E. , Akgün, Ö. , Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2014).

Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem.

Cevher, FN. ve Buluş, M. (2007). *Benlik Kavramı ve Benlik Saygısı: Önemi ve Geliştirilmesi*, Akademik Dizayn Dergisi, 52-64.

Cüceloğlu, D. (2016). *İnsan ve Davranışı*, 28. Baskı, İstanbul: Remzi Kitapevi.

Çapan, B. E. (2009). *Öğretmen Adaylarının Kişilerarası İlişkileri ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki*, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, 9 (2), 127-142.

Çatalkaya, Ş. (2018). *Aile İçi Şiddet, Benlik Saygısı ve Kişiler Arası İlişki Kurma Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi.

Çetinkaya, S. Arslan, S. Nur, N. Özdemir, D. Demir, Ö. F. ve Sümer, H. (2006). *Sivas İl Merkezinde Sosyo-Ekonomik Düzeyi Farklı Üç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Benlik Saygısı Düzeyi*, Klinik Psikiyatri, 9, 116- 122.

Çuhadaroğlu, F. (1986). *Adolesanlarda Benlik Saygısı*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi.

Çuhadaroğlu, F.(1989). *Ergenlerde Özdeğer Duygusu ve Çeşitli Psikopatolojik Durumlarla İlişkisi*, Düşünen Adam, 3,3: 71 -75.

- Daş, C. (2017). *Geşalt Terapi: Bütünleşmek ve Büyüme*, 5. Baskı, Ankara: Altınordu Yayınları.
- Davis, K. E.(2010). *The Psychological Adjustment of Siblings of Children With Disabilities: The Role of The Family and Wider Social Community*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, RMIT University.
- Demirel, Y. (2008). *Örgütsel Güvenin Örgütsel Bağlılık Üzerine Etkisi: Tekstil Sektörü Çalışanlarına Yönelik Bir Araştırma*, Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 15(2), 179-194.
- Deveci, O. (2019). *Çalışan Erkek Ergenlerde Çocuk İşçiliğine Bağlı Ebeveynleşme Olgusunun İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, TED Üniversitesi.
- Dilek, H. ve Aksoy, A. B. (2013). *Ergenlerin Benlik Saygısı ile Anne-Babalarının Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD), 14(3), 95-109.
- Dinçer, F. (2016). *Rehber Öğretmenlerin Kişilerarası İlişkilerinin Yükleme Karmaşıklığı ve Cinsiyetçilik Bağlamında İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi.
- Doğru, N. ve Peker, R. (2004). *Özsaygı Geliştirme Programının Lise Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinin Özsaygı Düzeylerine Etkisi*, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 17(2), 315-28.

- Dokuyan, M. (2016). *12. Sınıf Öğrencilerinde Algılanan Anne-Baba Tutumları ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.
- Dökmen, Ü. (1988). *Empatinin Yeni Bir Modele Dayanılarak Ölçülmesi ve Psikodrama ile Geliştirilmesi*, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 21 (1 - 2), 155-190.
- Dökmen, Ü. (2001). *Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati*, 15. Baskı, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Earley, L. ve Cushway, D. (2002). *The Parentified Child*, Clinical Child Psychology and Psychiatry, 7(2), 163-178.
- East, P. L. (2010). *Children's Provision of Family Caregiving: Benefit or Burden?* Child Development Perspectives, 4(1), 55-61.
- Erikson, E. H. (1984). *İnsanın Sekiz Çağı*, Çev. T. B. Üstün, V. Şar, Ankara: Birey ve Toplum Yayıncılık.
- Erkan, E. (2019). *Bağımlı Kişilik Özellikler ile Ebeveyn Duygusal Erişebilirliği ve Helikopter Ebeveyn Tutumu İlişkisinde Kişilerarası İlişki Boyutlarının Aracı Rolü*, Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi.
- Erol, Zehra.(2015). *Onay Bağımlılığı*, <http://www.zehraerol.com/onay-bagimlilik/> (20 Ağustos 2020).

- Erözkan, A. (2009a). *Lise Öğrencilerinde Kişilerarası İlişki Tarzlarının Yordayıcılar*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21(1), 543-551.
- Erözkan, A. (2009b). *Üniversite Öğrencilerinin Kişiler Arası İlişki Tarzları ve Mizah Tarzları*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 26, 56-66.
- Ersoy, E. (2013). *Ortaokul Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Baba Tutumları ile Benlik Saygısı ve Depresyon Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi.
- Fitzgerald, M. M., Schneider, R. A. , Salstrom, S. , Zinzow, H. M. , Jackson, J. ve Fossel, R. V. (2008). *Child Sexual Abuse, Early Family Risk and Childhood Parentification: Pathways to Current Psychosocial Adjustment*, Journal of Family Psychology, 22(2), 320.
- Geçtan, E. (1990). *Psikanaliz ve Sonrası*, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Geçtan, E. (1993). *Psikanaliz ve Sonrası*, 5. Basım, Ankara: Remzi Kitapevi.
- Geçtan, E. (2005). *Psikanaliz ve Sonrası*, 11. Basım, İstanbul: Metis Yayınları.
- Gençoğlu, C. ve Yılmaz, M. (2013). *Duygusal Farkındalık Eğitim Programının Duygu Kontrol Düzeyine Etkisi*, The Journal of Academic Social Science Studies, 6(5), 961-980.

- Gilford, T. T.ve Reynolds, A. (2010). “*My Mother’s Keeper*”: *The Effects of Parentification on Black Female College Students*, *Journal of Black Psychology*, 37(1), 55-77.
- Gladding, S. T. (2018a). *Aile Terapisi: Tarihi, Kuram ve Uygulamaları*, 5.Baskı, Çev. Ed İ. Keklik, İ. Yıldırım, (s.259-262,268-271) Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları.
- Güngör, A. (1989). *Lise Öğrencilerinin Özsaygı Düzeylerini Etkileyen Etmenler*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- Gürler, A. (2017). *Ergenlerde Anne Baba Tutumları ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Başakşehir Örneği*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi.
- Hamarta, E. Arslan, C. Saygın, Y. ve Özyeğil, Z. (2009). *Benlik Saygısı ve Akılcı Olmayan İnançlar Bakımından Üniversite Öğrencilerinin Stresle Başa Çıkma Yaklaşımlarının Analizi*, *Değerler Eğitim Dergisi*, 7(18), 25-42.
- Hatfield, E. , Rapson, R. L., Le, Y.C. L. (2009). *Emotional Contagion and Empathy*. (Ed.J. Decety ve W. Ickes) *Social Neuroscience of Empathy*, Boston: MIT Press, 19-30.
- Heafner, J. (2014). *An Application of Bowen Family Systems Theory*, *Issues in Mental Health Nursing*, 35, 835-841.

- Hooper, L. M. (2007b). *The Application of Attachment Theory and Family Systems Theory to The Phenomena of Parentification*, *The Family Journal*, 15(3), 217-223.
- Hooper, L. M. (2008). *Defining and Understanding Parentification: Implications For All Counselors*, *Alabama Counseling Association Journal*, 34(1), 34-43.
- Hooper, L. M., Doehler, K. , Wallace, S. A. , & Hannah, N. J. (2011). *The Parentification Inventory: Development, Validation, and Cross-Validation*, *The American Journal of Family Therapy*, 39, 226–241.
- Hooper, L. M. ve Wallace, S. A. (2010). *Evaluating the Parentification Questionnaire: Psychometric Properties and Psychopathology Correlates*, *Contemporary Family Therapy*, 32(1), 52-68.
- Horney, K. (1950). *Neurosis and Human Growth*, New York: Norton.
- Hovardaoğlu, S. (1995). *Kişilerarası İlişkiler ve Davranış Bozuklukları*, *Kriz Dergisi*, 3(1-2), 4-9.
- Hoxha, G. (2011). *Arnavutluk ve Türkiye'deki Üniversite Öğrencilerinin Kişilerarası İlişki ile Problem Çözme Becerilerinin Karşılaştırılması*, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi.

Hupcey, J.E. , Penrod, J., Morse, J.M., ve Mitcham C. (2001). *An Exploration and Advancement of The Concept of Trust*, Journal of Advanced Nursing, 36 (2), 282-293.

İkiz, E. F. (2006). *Danışma Becerileri Eğitiminin Danışmanların Empatik Eğilim, Empatik Beceri ve Tükenmişlik Düzeyleri Üzerindeki Etkisi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi.

İmamoğlu, S. (2008). *Genç Yetişkinlikte Kişilerarası İlişkilerin Cinsiyet, Cinsiyet Roller ve Yalnızlık Algısı Açısından İncelenmesi*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi.

İmamoğlu, S. (2009). *Kişilerarası İlişkiler*, İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.

İmamoğlu, S. E. ve Aydın, B. (2009). *Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeği*, Psikoloji Çalışmaları Dergisi, 29(29), 76-90.

Jurkovic, G. J. (1997). *Lost Childhoods: The Plight of The Parentified Child*, New York, NY: Brunner/Mazel, Inc.

Jurkovic, G. J. Morrell, R. ve Casey, S. (2001). *Parentification in The Lives of High-Profile Individuals and Their Families: A Hidden Source of Strength and Distress*, High-Performing Families: Causes, Consequences and Clinical Solutions, 129-155.

- Kağıtçıbaşı, Ç. (1981). *Çocuğun Değeri-Türkiye'de Değerler ve Doğurganlık*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Kanak, M. ve Pekdoğan, S. (2015). *Ergenlerin Utangaçlık Düzeylerinin Anne-Baba Tutumları ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, International Journal of Social Science, 32, 513-525.
- Karadağ, G. , Güner, İ. , Çuhadar, D. ve Uçan, Ö. (2008). *Gaziantep Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Öğrencilerinin Benlik Saygıları*, Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 3(7), 29-42.
- Karagöbek, A. B. (2014). *The Effect of Maternal Parentification History, Maternal Attachment Styles, Socioeconomic Status and Children's Self-Concepts on Parentification Roles and Perceived Parental Caregiving*, Unpublished Master's Thesis, Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Karagöbek, A. B. ve Sahin-Acar, B. (2019) *Kim Ebeveyn? 12-Yaş Çocuklarının Ebeveynleşme Davranışlarını Yordayan Etkenler*, Turkish Journal of Psychology, 34(84), 1-15.
- Karahan T. F. Sardoğan M. E. Sar, A. H. Eranlı, E. Kaya, S. N. ve Kumcağız, H. (2004). *Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri ile Benlik Saygısı Düzeyleri Arasındaki İlişkiler*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 18, 27-39.

Karairmak, Ö. (2007). *Investigation of Personal Qualities Contributing to Psychological Resilience Among Earthquake Survivors: A Model Testing Study*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

Karancı, N. Dirik, G. ve Yorulmaz, O.(2007). *Eysenck Kişilik Anketi-Gözden Geçirilmiş Kısaltılmış Formu'nun Türkiye'de Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması*, Türk Psikiyatri Dergisi, 18(3), 1-8.

Karaşen, S. (2017). *Üniversite Öğrencilerinin Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalarının Kişilerarası İlişki Boyutları ile İlişkisinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi.

Karataş, A. (2020). *Ebeveynleşme ile Depresyon, Kaygı, Stres Arasındaki İlişkide Benliğin Ayrışması ve Sosyal Sorun Çözme Becerisinin Aracı Rollerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi.

Kaya, A. (2018). *Kişilerarası İlişkiler ve Etkili İletişim*, 12. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.

Kendirkıran, G. (2012). *Açık Kalp Ameliyatı Olan Hastaların Ameliyat sonrası Kişilerarası İlişkilerinde Gözlenen Değişiklikler*, Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi.

Kılıçcı, Y.(2000). *Okulda Ruh Sağlığı*, Eylül, Ankara: Arı Yayıncılık.

Köyden, D. (2015). *Ebeveynleşme Olgusunun Depresyon, Kaygı, Öfke ve Obsesif İnanış Biçimleriyle İlişkinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi.

Köyden, D. ve Uluç, S. (2018). *Ebeveynleşme ile Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkide Cinsiyetin ve Ebeveynleşmeden Algılanan Yararın Rolü*, Türk Psikoloji Dergisi, 33(81), 28-38.

Kurşun, M. (1998). *Elazığ'da İki Farklı Lisedeki Öğrencilerin Aile Sorunlarının Benlik Saygısı Üzerine Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi.

Kuzucu, Y. (2006). *Duyguları Fark Etmeye ve İfade Etmeye Yönelik Bir Psiko-Eğitim Programının, Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Farkındalık Düzeylerine, Duyguları İfade Etme Eğilimlerine, Psikolojik ve Öznel İyi Oluşlarına Etkisi*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi.

Mc Mahon, T. J. ve Luthar, S. S. (2007). *Defining Characteristics and Potential Consequences of Caretaking Burden Among Children Living in Urban Poverty*, The American Journal of Orthopsychiatry, 77, 267-281.

Ming, X. Brimacombe, M. Chaaban, J. Zimmerman-Bier, B. ve Wagner, G. C. (2008). *Autism Spectrum Disorders: Concurrent Clinical Disorders*, Journal of Child Neurology, 23(1), 6-13.

- Minuchin, P. (1988). *Relationship Within The Family: A Systems Perspective on Development*. In R. A. Hinde & J. Stevenson-Hinde (Eds.), *Relationships Within Families: Mutual Influences* (Pp. 7–26), Oxford: Clarendon Press.
- Morganett R.S. (2005). *Yaşam Becerileri Ergenler için Grupla Psikolojik Danışma Uygulamaları*, Çeviren: Sonay Güçray vd, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Morsünbül, Ü. ve Çok, F. (2011). *Bağlanma ve İlişkili Değişkenler*, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(3):553-570.
- Murdock, N. L. (2012). *Psikolojik Danışma ve Psikoterapi Kuramları*, Çeviri: F. Akkoyun, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Onur, B. (1987). *Ergenlik Psikolojisi*, Ankara: Hacettepe-Taş Kitapçılık.
- Onur, B. (2004). *Gelişim Psikolojisi, Yetişkinlik, Yaşlılık, Ölüm*, 6. Baskı, Ankara: İmge Kitapevi.
- Öner, N.(1994). *Türkiyede Kullanılan Psikolojik Testler: Bir Başvuru Kaynağı*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Örgün Kuru, S. (2000). *Ana- Baba Tutumları ile 8. Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygıları ile Atılganlıkları Arasındaki İlişki*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi.

Özcan H (2012) *Hemşirelerin Empatik Eğilim ve Empatik Becerileri: Gümüşhane Örneği*, Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Dergisi, 1(2), 60-68.

Özkan, İ. (1987). *Benlik Saygısını Etkileyen Etmenler*, *Düşünen Adam* (1994), 7(3): 4-9.

Özoğul, S. N. (1988). *Annenin Çalışmasının ve Bazı Bireysel Niteliklerin Çocuğun Özsaygısına Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi.

Öztürk, S. (2006). *Anne Babası Boşanmış 9-13 Yaşlarındaki Çocuklar ile Anne Babası Boşanmamış Çocukların Benlik Saygısı ve Kaygı Düzeyleri İlişkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi.

Pala, A. (2008). *Öğretmen Adaylarının Empati Kurma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma*, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 23 (23), 13-23.

Perrin, M. B. (2010). *Family Boundary Diffusion, Individuation, and Adjustment Among Young Adults: An Investigation of Gender and Family Structure Effects*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, University of Victoria.

Rosenberg, M. (1965). *Society and The Adolescent Self-Image*, New Jersey: Princeton University Press.

- Sarıkaya, B. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Ebeveynleşme Yaşantıları ile Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Arasındaki İlişki*, Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi.
- Saymaz, İ. (2003). *Üniversite Öğrencilerinin Kişilerarası İlişkileri ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi.
- Saymaz, İ. (2003). *Üniversite Öğrencilerinin Kişilerarası İlişkileri ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi.
- Schier, K. Herke, M. Nickel, R. Egle, U. T. ve Hardt, J. (2015). *Long-Term Sequelae of Emotional Parentification: A Cross-Validation Study Using Sequences of Regressions*, Journal of Child and Family Studies, 24(5), 1307-1321.
- Serdaroğlu, İ.C. (2012). *İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Kişilerarası İlişki Boyutları ile Fen Ders Başarıları Arasındaki İlişki*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi.
- Siyez, D. M. (2015). *Üniversite Öğrencilerinde Onay Bağımlılığı ve Empatinin Sosyal Fayda Aracılığıyla Aşırı İnternet Kullanımına Etkisi*, Anatolian Journal of Psychiatry, 16(1), 30-36.
- Soner, O. (1995). *Aile Uyumu, Öğrenci Özgüveni ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi.

- Sungur, S. A. (2018). *Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerileri Algısı ile Kişilerarası İlişki Boyutları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi*, Selçuk Üniversitesi, İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 11(2), 126-138.
- Tatlılıoğlu, K. (2010). *Farklı Öz Anlayış Düzeylerine Sahip Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Öz Saygı, Karar Verme Stilleri ve Kişilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi*, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi.
- Tezler, E. H. ve Fuligni, A. J. (2009). *Daily Family Assistance and The Psychologicalwell-Being of Adolescents From Latin American, Asian and Europeanbackgrounds*, *DevelopmentalPsychology*, 45, 1177-1189. DOI:10.1037/A0014728.
- Terzi, Ş. (2019). *Sosyal Medyada Gelişmeleri Kaçırma Korkusunun Yalnızlık ve Kişilerarası İlişkiler Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi.
- Tözün, M. (2009). *Benlik Saygısı*, Eskişehir: Odun Pazarı.
- Tuna, Y. ve Kayaoğlu, A. (2013). *Birey ve Davranış*, 2. Baskı, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük, (2004). *Türk Dil Kurumu*, <http://www.tdk.gov.tr> (20.08.2020).

- Uçar, M. S. (2020). *Üniversite Öğrencilerinin Kimlik Stilleri ve Kişilerarası İlişkilerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi.
- Yavuzer, H. (1993). *Çocuk Psikolojisi, Ana Baba ve Çocuk*, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yavuzer, H. (1998). *Çocuk ve Suç*, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yavuzer, H. (2005). *Gençleri Anlamak*, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yazgan İnanç, B. , Bilgin, M. ve Atıcı, M. K. (2005), *Gelişim Psikolojisi, Çocuk ve Ergen Gelişimi*, 2. Basım, Adana: Nobel Kitapevi.
- Yazgan İnanç, B. ve Yerlikaya, E. E. (2011). *Kişilik Kuramları*, Ankara: Pegem Yayınları.
- Yıldırım, F. (2016). *Aile Öngörülemezliği ve Ebeveynleşmenin Üniversite Öğrencilerinin Depresyon Düzeyleri, Öfke Tarzları ve Obsesif İnanışları Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- Yiğit, H. (2010). *Ergenlerin Benlik Saygılarının Yaşam Doyumu ve Bazı Özlük Nitelikleri Açısından İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi.
- Yörükoğlu, A. (1985). *Gençlik Çağı*, İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım.

Yöyen, E. (2017). *Çocukluk Çağı Travması ve Benlik Saygısı*, International Journal of Social Sciences and Education Research, ISSN: 2149-5939.

Zencir, T. (2018). *Çocuklukta Ebeveynleştirilme, Evlilik Doyumu ve Depresyon*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi.

EKLER

Ek 1: Bilgilendirilmiş Onam Formu (BOF)

Değerli Katılımcı,

Bu araştırma Doğu Akdeniz Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Alim KAYA danışmanlığında, Yüksek lisans Öğrencisi Özden ÇİMİŞ tarafından yürütülen bir yüksek lisans tez araştırmasıdır. Araştırmanın amacı; Üniversite Öğrencilerinin Ebeveynleşme Düzeyleri ve Ebeveynleşmenin Benlik Saygısı ve Kişilerarası İlişkiler Üzerindeki Etkisi'nin incelenmesidir. Bu araştırma için Doğu Akdeniz Üniversitesi Etik komisyonundan gerekli izinler alınmıştır. Araştırma tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Araştırmadan istediğiniz zaman ayrılabilirsiniz. Bilgilendirilmiş onam formuna adınızı soyadınızı isterseniz yazabilirsiniz. Araştırma sürecinde tüm bilgileriniz gizli tutulacak olup sadece bilimsel araştırmada kullanılacaktır. Bundan dolayı bu çalışma sonuçlarından güvenilir bilgi elde edilebilmesi için soruların içten bir şekilde cevaplandırılması ve boş bırakılmaması; Kişisel Bilgi Formu, Rosenberg Benlik saygısı, Ebeveynleşme Envanteri ve Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeklerinin özenle doldurulması önem arz etmektedir. Bu araştırmadan önce veya sonra aklınıza takılabilecek soruları istediğiniz zaman sorabilirsiniz. Bana ulaşmak isterseniz e-mail adresim sayfanın sol alt köşesinde yer almaktadır. Araştırma bittikten sonra araştırma hakkında bilgi almak ve sorularınızı sormak için e-mail adresimden ulaşabilirsiniz. Şimdiden katılımınız için teşekkür ederiz.

Bu araştırmaya tamamen gönüllü katılıyorum ve istediğim zaman ayrılabileceğimi biliyorum. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı kullanımını kabul ediyorum.

Evet ...

Hayır

Tarih

Katılımcının,

Adı:

Bölümü:

Soyadı:

İmza:

Araştırmacı

Özden Çimiş Yüksek lisans Öğrencisi

Doğu Akdeniz Üni. Eğitim Fak. Pdr Prog.
Fak. Pdr Prog.

ozensezaiozden@gmail.com

0533 360 94 68

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Alim Kaya

Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim

alim.kaya@emu.edu.tr

0392 630 30 96

Ek 2: Kişisel Bilgi Formu (KBF)

Üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeyleri ve ebeveynleşmenin benlik saygısı ile kişilerarası ilişkiler üzerindeki etkisini incelemek üzere yapılan bu araştırmaya katılımınızdan ve bu formda yer alan sorulara vereceğiniz samimi cevaplardan dolayı teşekkür ederiz. Bu form ile ilgili elde edilecek tüm bilgiler gizlilik sınırları içinde sadece bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır.

1. Cinsiyetiniz?

Kadın Erkek

2. Kardeşi olup olmama durumu:

Hayır Evet

3. Ailenizin kaçınıcı çocuğusunuz?

Tek çocuk İlk Çocuk İkinci çocuk Üçüncü çocuk

Diğer

4. Anne eğitim durumu:

Okuryazar değil Okuryazar İlkokul Ortaokul

Lise Üniversite Lisansüstü

5. Baba eğitim durumu:

Okuryazar değil Okuryazar İlkokul Ortaokul

Lise Üniversite Lisansüstü

6. Anne ve baba birliktelik durumu:

Birlikte Boşandı Ayrı

7. Fakülteniz:

.....

Ek 3: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)

Aşağıdaki sorular sizin kendinizi nasıl değerlendirdiğiniz ile ilgilidir. Lütfen her cümleyi dikkatli okuyunuz. Size en uygun olan kutucuğa çarpı işareti koyunuz.

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1. Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum.				
2. Birçok iyi özelliğim olduğuna inanıyorum.				
3. Kendimi başarısız biri olarak görüyorum.				
4. Kendimi en az diğer insanlar kadar başarılı buluyorum.				
5. Pek fazla övünecek bir şeyim yok.				
6. Kendime iyi davranırım.				
7. Kendimden memnunum.				
8. Keşke kendime daha fazla saygı duysam.				
9. Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığını düşünüyorum.				
10. Bazen hiç de iyi biri olmadığımı düşünüyorum.				

Çuhadaroğlu (1986) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır.

Ek 4: Ebeveynleşme Envanteri (EE)

YÖNERGE: Aşağıdaki sorular siz büyürken, kendiniz ve ailenizle ilgili sahip olduğunuz düşünceleriniz, davranışlarınız ve duygularınız ile ilgilidir. Lütfen her cümleyi dikkatle okuyun. Cümlenin 1 (hiçbir zaman doğru değil) ve 5 (her zaman doğru) arasında sizin için ne kadar doğru olduğuna dayanarak bir cevap seçin. Her soruyu mümkün olduğunca doğru yanıtladığınızdan emin olun. BU SORULARIN SİZİN BÜYÜDÜĞÜNÜZ DÖNEM HAKKINDA OLDUĞUNU UNUTMAYIN.

	DURUM	Hiçbir zaman	Nadiren	Kimi zaman	Sık Sık	Her Zaman
1	Üzgün olduklarında ya da duygusal zorluklar yaşadıklarında, kardeş(ler)imi rahatlatmam beklendi.					
2	Anne babam sık sık diğer aile üyeleri hakkındaki sırları benimle paylaştı.					
3	Benim yaşadığım yerdeki çoğu çocuk aile bütçesine katkıda bulunurdu.					
4	Aile üyelerimle ilgilenmek zorunda olduğumda bile, mutlu ya da üzgün olabilecek zamana sahiptim.					
5	Anne babama önemli kararlar almalarında yardım ettim.					
6	Her gece kardeşlerimin yattığından emin olmak benim görevimdi.					
7	Ailem tarafından takdir edildiğimi hissettim.					
8	Benim yaşımdaki çoğu çocuk benimle aynı rol ve sorumluluklara sahipti.					
9	Ailevi sorumluluklarım olsa da oyun ya da okul ödevleri için zamanım olurdu.					
10	Çalıştım ve aile bütçesine katkıda buldum.					
11	Kardeşlerimin (kız ya da erkek) ev ödevlerini tamamlamalarına yardımcı olmaktan sorumluydum.					
12	Ailemde bir anlaşmazlık olduğunda aile üyelerimin yardım istediği ilk kişiydim.					
13	Kardeşlerimi disipline eden esas kişi bendim.					
14	Sık sık anne babamın (ya da ailedeki bakım veren yetişkinlerin) arasındaki sorunları çözmeye yardım ettim.					
15	Aile içindeki rolümden gerçekten keyif aldım.					
16	Üzgün olduklarında ya da duygusal zorluklar yaşadıklarında, anne babamı rahatlatmam beklendi.					
17	Haftanın çoğu günü ailenin çamaşırlarını yıkamaktan ben sorumluydum.					
18	Ailem için hakem rolünü üstlendim.					
19	Aile üyelerimin sırlarını paylaştığı kişi bendim.					
20	Ailemizin bir takım olduğunu ve birlikte iyi çalıştığını hissettim.					
21	Market alışverişinin yapılması diğer aile üyelerinden daha fazla benden talep edildi.					
22	Aile üyelerim için çevirmen rolünü üstlendim.					

Köyden (2015) tarafından bu ölçek geliştirilmiştir.

Ek 5: Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeği (KİBÖ)

Aşağıdaki kendimize ve diğer insanlara yönelik algımız, bakış açımızla ilgili ifadeler bulunmaktadır. Bu ifadeleri dikkatlice okuyup, ifadenin sizi ne kadar tanımladığını düşünerek, size en uygun olanına çarpı (X) işareti koyunuz. Katkılarımız için teşekkürler...

Aşağıdaki ifadeler “SİZİ NE KADAR TANIMLIYOR?”	Tamamen Tanımlıyor	Oldukça Tanımlıyor	Kısmen Tanımlıyor	Çok Az Tanımlıyor	Hiç Tanımlamıyor
1. İnsanların sözünde duracağına güvenirim.					
2. Kendimi iyi hissetmediğim zaman, bana ilgi ve şefkat gösterilmesinden hoşlanırım.					
3. Kendimi kolayca kaybedip, öfkelenebilirim.					
4. İnsanların benim hakkımdaki düşünceleri, benim duygularımı etkiler.					
5. Kimseye kolay kolay güvenmem.					
6. Karşımdaki insana duygularımı belli etmekte zorlanmam.					
7. Fikirlerimi söylemeden önce, başkalarının ne düşündüğünü bilmek isterim.					
8. Tartışma durumlarında konuyu kişiselleştirmem.					
9. Benimle ters düşen insanlardan öç almak isterim.					
10. Öfkelendiğimde ağzıma geleni söylerim.					
11. İnsanların hareketlerimi yanlış yorumlamalarından endişelenirim.					
12. Eleştirildiğim zaman otomatikman savunmaya geçerim.					
13. Bir kişi ile bir sorun yaşadığımda, sakin kafa ile düşünmeye, öfkelenmemeye çalışırım.					
14. Başkalarına güvenmenin beni sıkıntıya sokacağını düşünürüm.					
15. Öfkemi kolaylıkla kontrol edebilirim.					
16. Başkasının, haklı da olsa, beni eleştirmesine dayanmam.					
17. Bir başka insanın düşünce ve duygularından kolaylıkla etkilenirim.					

18. Bana dostça yaklaşılması, o kişi ile yakın ilişki kurmamı kolaylaştırır.					
19. Eğer bir insan ile geçmişte olumsuz bir yaşantım olmuş ise, o insan benim					
20. Karşımdaki insanların beni inciteceklerinden korkarım.					
21. Diğer insanların hedeflerini kabul etmektense, kendi hedeflerimi kendim belirlemeyi tercih ederim.					
22. Sırlarımı paylaştığım insanların, sırlarımı tutacaklarına güvenirim.					
23. İnsanların beni kullandıklarını düşünürüm.					
24. Ailemden başka hiç kimseye güvenmem.					
25. Kızdığım kişiyi kolaylıkla affedemem.					
26. Hoşuma gitmese de diğerlerini memnun edecek şekilde davranırım.					
27. Karşımdaki insanın bakış açısını anlamada zorluk çekmem.					
28. Herkesin karşı çıkacağını bilsem de, fikirlerimi ortaya koymaktan çekinmem.					
29. İnsanların beni önemsediklerini sanmam.					
30. Diğer insanlardan beklediğim tepkileri alamazsam, cesaretim kırılır.					
Aşağıdaki ifadeler “SİZİ NE KADAR TANIMLIYOR?”	Tamamen Tanımlıyor	Oldukça Tanımlıyor	Kısmen Tanımlıyor	Çok Az Tanımlıyor	Hiç Tanımlamıyor
31. İnsanların iyi niyetli olmadıklarını düşünürüm.					
32. Başkalarının benim hakkımdaki düşünceleri, kendimi değerlendirmemde son derece önemlidir.					
33. Karşı taraftan sevgi alamazsam kendimi çaresiz hissedirim.					
34. Bir insanı önemseydiğimi, ona ifade edebilirim.					

35. İhtiyacım olduğunda insanları yanımda bulacağımı biliyorum.					
36. Başkalarının önerileri, nasihatleri olmadan kendi kendime hedefler koymada zorlanırım.					
37. Konuşmalarım yapıcı ve olumludur.					
38. İnsanların yalan söylediklerine inanırım.					
39. Başkaları ile yakınlık kurmakta zorluk çekmem.					
40. Önemsediğim kişilerin beni onaylamaması, canımı acıtır.					
41. Önemsediğim kişilerin bana ne yapacağımı söylemesi, işimi kolaylaştırır.					
42. Olumlu duygularımı, karşımdaki kişiyle paylaşabilirim.					
43. Başkalarının benim gerçek düşüncelerimi bilmelerini istemem.					
44. Diğer insanlarla yakın ilişki kurduğumda kendimi iyi hissederim.					
45. Etrafımda benden daha güçlü ya da zeki insanlar olduğunda, kolaylıkla kendime güvenimi kaybederim.					
46. Duygularımı kontrol altında tutmak benim için oldukça zordur.					
47. Tanımadığım insanlar arasında kendimi gergin hissederim.					
48. Karşımdaki kişinin ihtiyaçlarını, göz önüne alırım.					
49. Karşımdakini olduğu gibi kabul etmede güçlük yaşarım.					
50. Yeni bir ortamda bile, insanlara güvenmek gerektiğini düşünürüm.					
51. Bir iş yaparken, karşımdaki kişinin de duygularını hesaba katarım.					
52. Problemlili durumlarda, başkalarını suçlama eğilimindeyim.					
53. İnsanların sadece kendi çıkarları ile ilgilendiklerini düşünürüm.					

İmamoğlu & Aydın (2008) tarafından bu ölçek geliştirilmiştir.

Ek 6: Etik Onam Formu (EOF)

 Doğu Akdeniz Üniversitesi
Erdem, Bilgi, Gelişim

Eastern Mediterranean University
"Virtue, Knowledge, Advancement"

99628, Gazimağusa, KUZZEY KIBRIS /
Famagusta, North Cyprus,
via Mersin-10 TURKEY
Tel: (+90) 392 630 1995
Faks/Fax: (+90) 392 630 2919
E-mail: bayek@emu.edu.tr

Etik Kurulu / Ethics Committee

Sayı: ETK00-2019-0243 12.11.2019

Konu: Etik Kurulu'na Başvurunuz Hk.

Sayın Özden Çimiş (18500249)
Eğitim Fakültesi Yüksek Lisans Öğrencisi.

Doğu Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 12.11.2019 tarih ve 2019/26-06 sayılı kararı doğrultusunda "Üniversite Öğrencilerinin Ebeveynleşme Düzeylerinin İncelenmesi ve Ebeveynleşmenin Benlik Saygısı ile Kişilerarası İlişkiler Üzerindeki Etkisi" adlı yüksek lisans tez çalışmanız, Prof. Dr. Alim Kaya danışmanlığında, Bilimsel ve Araştırma Etiği açısından uygun bulunmuştur.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Fatma Güven Dışaniler
Etik Kurulu Başkanı

FGL/ns.

www.emu.edu.tr